

Ticarî İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'na Göre İcra Takibi

Emel Şeyda ELGÜN TOĞRUL

Dr. , Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukuku Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye,
emel.elgun@hacettepe.edu.tr (Sorumlu Yazar / Corresponding Author)

Makale Bilgileri	ÖZ
Makale Geçmişi Geliş: 16.05.2022 Kabul: 30.07.2022 Yayın: 25.08.2022	1447 sayılı Ticarî İşletme Rehni Kanunu (TİRK) ticarî hayatın gereksinimlerini karşılayamaması nedeniyle 6750 sayılı Ticarî İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu (TİTRK) ile yürürlükten kaldırılmıştır. TİTRK m. 1, 1'e göre, bu kanunun amacı teslimsiz taşınır rehin hakkının güvence olarak kullanımının yaygınlaştırılması, bu rehne konu taşınırın kapsamının genişletilmesi, taşınır rehni aleniyetin sağlanması ile rehni paraya çevrilmesinde alternatif yolların sunulması suretiyle finansmana erişimi kolaylaştırmaktır.
Anahtar Kelimeler: Ticarî işlemlerde taşınır rehni, rehni paraya çevrilmesi, temerrüt sonrası haklar, icra takibi.	Çalışmamızda inceleyeceğimiz, borçlunun temerrüde düşmesi üzerine TİTRK'nın öngördüğü, rehni alacaklının alacağına kavuşma yolu, İcra ve İflâs Kanunu'nda (İİK) düzenlenen rehni paraya çevrilmesi hükümlerinden farklıdır. TİTRK m. 14 alacaklının, borçlunun temerrüde düşmesi halinde kullanabileceği hakları düzenlemiştir. Özellikle birinci derecedeki rehin alacaklının icra dairesinden İİK m. 24 uyarınca rehni taşınırın mülkiyetinin devrini talep edebilmesi çeşitli açılardan üzerinde durulması gereken bir yeniliktir. TİTRK m. 14'te temerrüt sonrası hakların neler olduğu ana hatlarıyla ortaya konulmuştur. İİK'da düzenlenen rehni paraya çevrilmesi yolundan ayrılan bu takip usulünün hükümleri ise esasen TİTRK m. 14, 3'e dayanılarak çıkarılan Ticarî İşlemlerde Rehin Hakkının Kurulması ve Temerrüt Sonrası Hakların Kullanılması Hakkında Yönetmelik (TSHY) ile belirlenmiştir. Bu makalede sui generis niteliği haiz bu takip usulünün aşamaları ve özellikleri değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Enforcement Proceedings Pursuant To The Law On Movable Pledge In Commercial Transactions

Article Info	ABSTRACT
Article History Received: 16.05.2022 Accepted: 30.07.2022 Published: 25.08.2022	As the Commercial Enterprise Pledge Law numbered 1447 did not meet requirements of commercial life, it was abolished with the Law on Movable Pledge in Commercial Transactions numbered 6750. According to Article 1 of Law No. 6750, the aim of this law is to use the right of movable pledge without transfer of possession as assurance, to widen the scope of movables subject to the pledge, to enable the publicity of movable pledge and to facilitate access to financing by offering alternative ways of foreclosure of pledged property.
Keywords: Movable pledge in commercial transactions, debt enforcement on the pledge, post default rights, enforcement proceedings.	As it is examined in our study, the way of collection of debts by pledgee upon the default of debtor, prescribed in Law No. 6750, is different from provisions on debt enforcement on the pledge, enacted in Enforcement and Bankruptcy Law. In Article 14 of Law No. 6750, the rights, which can be used by creditor in case of default of the debtor, are prescribed. Especially, the fact that the first-degree pledgee may demand transfer of property ownership related with pledged movable from enforcement office in accordance with Article 24 of Enforcement and Bankruptcy Law, is an amendment, which must be emphasized from various perspectives. In Article 14 of Law No. 6750, the post default rights are explained in general terms. The provisions of this enforcement procedure, as different from debt enforcement on the pledge in Enforcement and Bankruptcy Law, were mainly determined with Regulation on Establishment of Right of Pledge and Use of Post Default Rights in Commercial Transactions, issued based on Article 14, 3 of Law No. 6750. In this article, the stages and features of this enforcement procedure are tried to be evaluated with its sui generis characteristics.

Atıf/Citation: Elgün Toğrul, E. Ş. (2022). Ticarî İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'na Göre İcra Takibi, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5(2), s. 373-412.

Plagiarism: Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. // This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

"This article is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) (CC BY-NC 4.0)"

GİRİŞ

Ticarî işletmeler büyümek, yeni girişimlerde bulunmak, zaman zaman ise mevcut borçlarını ödeyerek ekonomik faaliyetlerini sürdürebilmek için kredi desteğine gerek duymaktadırlar. Kredi ilişkisinde kredi veren tarafın, alacağını güvence altına almak amacıyla, borçludan rehin göstermesini (teminat vermesini) istemesi doğaldır. Rehin kurumu esasen Türk Medenî Kanunu'nun (TMK) eşya hukuku kitabında düzenlenmektedir ve taşınırlar bakımından rehin kural olarak ancak zilyetliğin alacaklıya devri ile mümkündür; yani taşınır malın alacaklıya teslimi gerekir. Ancak ticarî işletmenin faaliyetlerini, üretimini sürdürebilmesi için, ticarî işletmenin rehinli malları rehin alacaklısına teslim edilmeyip, bilakis borçlunun elinde bırakılarak krediyi ödemesi için onun çalışmasına tahsis edilir. Hem ticarî işletmelerin kredi gereksinimi karşılamak hem de teslimsiz bir taşınır rehni sistemi öngörerek, işletmelerin ticarî faaliyetlerini sürdürebilmesi için TİRK, 21.07.1971 tarihinde yürürlüğe konulmuştur. Zaman içinde bu kanun ticarî hayatın değişen gereksinimlerini karşılayamaması nedeniyle¹ yürürlükten kaldırılmış; yerine 01.01.2017 tarihinde TİTRK² getirilmiştir.

TİRK m. 14'teki rehlin paraya çevrilmesi hükmünün aksine TİTRK ve bu kanuna dayanarak çıkarılan TSHY, *sui generis* denilebilecek bir icra takibini düzenlemektedir. Öyle ki İİK'nın temel prensiplerinden uzaklaşmakta ve rehinli malın mülkiyetinin rehin alacaklısına geçmesini hedefleyen bir sistem öngörülmektedir. Zira TİTRK m. 1, 1'de bu kanunun amaçlarından biri de “*rehnin paraya çevrilmesinde alternatif yolların sunulması*” olarak belirlenmiştir. Takip yöntemi, bu boyutuyla *lex commisorio* yasağı bakımından da tartışmaya açık bir düzenlemedir.

TİTRK, esasen “*Uncitral Model Law on Secured Transactions*” (*Birleşmiş Milletler Milletlerarası Ticaret Hukuku Komisyonu Teminatlı İşlemler Hakkında Model Kanun*)³ göz önünde tutularak kaleme alınmıştır. Model Kanunun 7. bölümü “*Enforcement of a security right*” başlığını taşımaktadır ve bu başlık altında temerrüt sonrası hakların nelerden ibaret olduğuna ve bu hakların nasıl kullanılacağına ilişkin hükümler mevcuttur.

¹ TİRK'nın yürürlükte kaldığı 45 yıllık süre boyunca yalnızca 4.927 adet ticarî işletme rehni kurulabilmiştir (Yılmaz, Ejder. “Ticarî İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'na Göre Rehinli Alacaklının Alacağını Tahsil Etme Yolları”, *Ticarî İşlemlerde Taşınır Rehni Sempozyumu* (Editörler: Prof. Dr. A. Lale SİRMEN, Doç. Dr. A. Barış ÖZBİLEN), 1. Baskı, Yetkin Hukuk Yayınları, Ankara, 2018, s. 230; Göle, Celal/ Aydoğan, Gökhan “ “Ticarî İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu”nun Ticaret Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 33, S. 1, 2017, s. 8-9; Arkan, Sabih. *Ticarî İşletme Hukuku*, 27 Bası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2021, s. 49). TİTRK'nın yürürlüğe girdiği tarihten 8 Kasım 2019'a kadar TARES'e 23.569 adet rehin sözleşmesi tescil edilmiştir (Akipek Öcal, Şebnem. “Taşınır Rehininde Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar”, *Uluslararası Eşya Hukuku Sempozyumu* (Editörler: Dr. Öğr. Üyesi İlknur Serdar, Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Fırat Şimşek), 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020, s. 189).

² “ ... KOBİ'lerin finansmana erişiminin kolaylaştırılması, rekabet güçlerinin artırılması ve dolayısıyla ülkemiz ekonomisinin dengeli ve istikrarlı büyümesine katkı sağlanması amacıyla bu Kanun Tasarısı hazırlanmıştır. Tasarı ile; işletmelerin finansmana erişimini kolaylaştırmayı amaçlayan düzenlemeler hayata geçirilecektir. Bu işletmelerin finansmana erişiminde güvence olarak kullanabilecekleri alternatif unsurlar getirilmektedir. İşletmeler tarafından temin edilmesi planlanan müstakbel varlıklar ile taşınır varlıkların getirileri de rehin edilebilecek unsurlar arasında alınmıştır. Oluşturulan Rehinli Taşınır Sicili ile taşınır rehinlerinin aleniyeti ve takibi sağlanmıştır. Yine, rehin alacaklılarının rehin haklarını güvence altına almak amacıyla rehlin paraya çevrilmesinde etkin bir mekanizma öngörülmüştür... ” TİTRK'nın Genel Gereğesinden.

³ https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/19-08779_e_ebook.pdf.

TİTRK m. 14'ün başlığı “*Rehnin Paraya Çevrilmesi*” şeklindeydi ve “*Borçlu borcunu ödemediği takdirde, alacaklıya; ticari işletmeyi veya münferit bir unsurunu temellük etmek hakkını veren her türlü mukavele hükümsüzdür. Borçlu borcunu vadesinde ödemezse, alacaklı merhumun satış bedelinden alacağını istifa eder*” düzenlenmesi maddede yer almaktaydı. Görüldüğü üzere, eski hüküm *lex commisorio* yasağını öngörüyordu ve alacaklının alacağına kavuşmasını rehinli malın satışına bağlıyordu. Ancak temerrüt sonrası hakları düzenleyen TİTRK m. 14 ise, rehinli taşınırın paraya çevrilip alacaklının alacağına kavuşmasının ötesinde alacaklıya farklı (alternatif) yollara başvuru hakkı vermiştir. Bu maddeye göre, borçların süresinde ifa edilmemesi⁴ hâlinde alacaklı, birinci derece alacaklı ise, ilk olasılıkta icra dairesinden İİK m. 24 uyarınca rehinli taşınırın mülkiyetinin devrini talep edebilir. İkinci bir olasılık ise, alacaklının alacağını, 5411 sayılı Kanun uyarınca faaliyet gösteren varlık yönetim şirketlerine devredebilmesidir. Bir diğer olasılık ise alacaklının zilyetliğin devrine konu olmayan varlıklarda kiralama ve lisans hakkını kullanabilmesi, son olasılık ise alacaklının genel hükümler çerçevesinde takip yapabilemesidir. Rehin alacaklısı isterse TİTRK'nın getirmiş olduğu bu alternatif yollardan birini seçebileceği gibi isterse İİK'da düzenlenen genel hükümlere başvurmak suretiyle de alacağına kavuşma imkânına sahiptir⁵.

TİTRK m. 14'te temerrüt sonrası hakların kullanımı ana hatlarıyla ortaya konulmuş, İİK'da var olan rehlin paraya çevrilmesi yolunun kurallarından ayrılan takip usulü, bu maddeye dayanılarak çıkarılan TSHY ile belirlenmiştir.

⁴ “*Borçların süresinde ifa edilmemesi*” ile kastedilen “*ifada temerrüt*” durumudur. Haklı nedene dayalı ifa gecikmesi, alacaklıya rehni paraya çevirme yetkisi vermez (Antalya, Gökhan/ Acar, Faruk. *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni*, 3. Baskı, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2020, s. 193).

⁵ 7099 sayılı Kanun ile değiştirilmeden önce TİTRK'nın temerrüt sonrası hakları düzenleyen 14. maddesi şu şekildeydi: “(1) *Bu Kanun kapsamındaki borçların süresinde ifa edilmemesi halinde alacaklı, şu yollara başvurabilir: a) Birinci derece alacaklı ise icra dairesinden 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 24 üncü maddesi uyarınca rehinli taşınırın mülkiyetinin devrini talep edebilir. Bu halde icra dairesi, bu devri Sicile bildirir. Rehlinli taşınırın, Kanununun 13 üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca belirlenen değerinin, birinci derece alacaklının toplam alacağından fazla olması durumunda, aradaki fark miktarından, diğer derecelerdeki alacaklılara karşı, birinci derece alacaklı ile rehin veren müteselsilen sorumludur. b) Alacağını, 5411 sayılı Kanun uyarınca faaliyet gösteren varlık yönetim şirketlerine devredebilir Bu halde, varlık yönetim şirketleri, alacaklının rehin sırasına sahip olur. Öncelik hakkı bu Kanununun 11 inci maddesine göre belirlenir. c) Zilyetliğin devrine konu olmayan varlıklarda kiralama ve lisans hakkını kullanabilir. (2) Alacağın yukarıda belirtilen yollarla tahsil edilememesi halinde takip, genel hükümler çerçevesinde yapılır*”. Bu hüküm doktrinde iki ayrı görüşün doğmasına yol açmıştı. Bu görüşlerden biri, burada alacaklıya tanınmış bir seçimlik hakkın olduğunu savunmakta; alacaklının dilerse İİK'daki taşınır rehminin paraya çevrilmesi yoluyla takip hükümlerine; dilerse TİTRK'da öngörülen diğer alternatif yollara başvurabileceğini belirtmekteydi (Antalya/ Acar, s. 195 vd.). Diğer görüş ise, birinci fıkrada düzenlenen yollardan birine başvurulmadan; ikinci fıkrada öngörülen genel hükümler çerçevesinde takip yapılmayacağı; yani bu yollara başvurunun bir takip şartı olduğu yönündeydi (Şit İmamoğlu, Başak. *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Üzerine Bir İnceleme*, 1. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2017, s. 40, 43; Hasırcı, Hakan. “6750 Sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'nun İcra ve İflâs Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 33, S. 2, 2017, 223; Bilgin, Hikmet. “6750 Sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'na İcra-İflâs Hukuku Açısından Genel Bir Bakış”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Y. 8, S. 31, 2017, s. 652; Gümüş, Mustafa Alper. “6750 Sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Bakımından Temerrüt Sonrası Haklar”, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Sempozyumu* (Editörler: Prof. Dr. A. Lale SİRMEN, Doç. Dr. A. Barış ÖZBİLEN), 1. Baskı, Yetkin Hukuk Yayınları, Ankara, 2018), s. 203. 7099 sayılı Kanunun TİTRK'nın 14. maddesini değiştirmesi üzerine TSHY m. 41, 3'teki “*Alacağın Kanun ve bu Yönetmelik hükümlerine göre tahsil edilememesi halinde takip genel hükümler çerçevesinde yapılır*” hükmü de “*Birinci ve ikinci fıkra hükümlerindeki seçimlik yetkiler genel hükümler çerçevesinde takip yapılmasına engel değildir*” şeklinde Kanuna paralel değişime uğramıştır.

Bu şekilde yeni bir takip usulünün yaratılması, icra hukuku bakımından geçerli kanunilik ilkesi bakımından tartışılmalıdır. Bu ilkeye göre, cebrî icrada, başvurulacak takip yolları sınırlı sayıda olup; bu yolların kapsamı ve izlenecek yöntemler belirlidir⁶. Zira kanunda belirtilen takip yolları ve bu yolların kapsamı dışında, bir talepte bulunulamaz, mevcut yollar arasında karma bir yöntem oluşturulmaz⁷. Kanunilik ilkesinin gereği, bir takip yolunun ancak kanunla düzenlenmesi şart olup, yönetmelik hükümleriyle yeni bir takip yolu yaratılamaz⁸. Kanun koyucu, İİK'daki takip yollarının dışında yeni ve farklı takip usulleri öngörebilir. Ancak yaratılan takip usullerinin kanunla getirilmesi gerekir. Örneğin, 7155 sayılı Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Kanun, İİK'daki takip yollarının dışında farklı bir takip usulü getirmektedir. Ancak TİTRK m. 14'te temerrüt sonrası hakların neler olduğu sayılmış; özellikle maddenin birinci fıkrasında birinci derecedeki rehin alacaklısının İİK m. 24 uyarınca rehinli malın mülkiyetinin kendisine devredilebilmesini talep edebileceği düzenlenmiş; son fıkrada ise bu ve diğer hakların kullanımına ilişkin usul ve esasların yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir. TİTRK, İİK'nın öngördüğü rehlin paraya çevrilmesi yolundan sapan bir düzenleme getirdiği (rehinli malın mülkiyetinin devri) için buna yönelik bir takip usulü oluşturulması gerekmiştir. Ancak bu takip usulü hakkında TİTRK ayrıntılı bir düzenleme getirmemekte, sadece bu konuda yönetmeliği işaret etmektedir. Olması gereken hukuk bakımından, getirilen bu yeni takip usulünün kanunla düzenlenmesi esastır.

I. Uygulanacak Hükümlerin Belirlenmesi

A. Genel Olarak

Ticarî işletme rehni, İİK'nın "Kanundaki İstihlalar" başlığını taşıyan 23. maddesinin birinci fıkrasının ikinci bendinde bir *taşınır rehni* türü olarak sayılmıştır. 1447 sayılı Kanun Ticarî İşletme Rehni; 6750 sayılı Kanun Ticarî İşlemlerde Taşınır Rehni adını taşımaktadır. Her ne kadar TİTRK, TİRK'yi yürürlükten kaldırırken TİRK'ya yapılan atıfların artık TİTRK'a yapılmış sayılacağı hakkında bir hüküm getirmemişse de İİK'daki ticarî işletme rehni tabiri ticarî işlemlerde taşınır rehni olarak anlaşılmalıdır. Zira TİTRK m. 17'de, bu kanunla TİRK'nın yürürlükten kaldırıldığı belirtilmiştir⁹.

TİTRK m. 18'te¹⁰ bu kanunda hüküm bulunmayan hallerde TMK'nın *taşınmaz rehnine* ilişkin hükümleri uygulanır düzenlemesi yer almaktadır. Bunun yanı sıra TSHY m. 41, 4'te ise temerrüt sonrası hakların kullanımı hakkında hüküm bulunmayan hallerde İİK'nın *ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla ilâmsız takip hükümlerinin* kıyasen uygulanacağı ve ayrıca TSHY m. 42'de gerek kanunda gerek yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde *TMK'nın taşınmaz rehnine ilişkin*

⁶ Pekcanitez, Hakan/ Atalay, Oğuz/ Sungurtekin Özkan, Meral/ Özekes, Muhammet. *İcra ve İflâs Hukuku*, 7. Baskı, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 98; Şenocak, Kemal/ Kahraman, Zafer/ Tuncer Kazancı, İdil/ Öcal Apaydın, Bahar *Ticarî İşlemlerde Taşınır Rehni*. 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019, s. 156.

⁷ Özekes, Muhammet. *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009, s. 98-99.

⁸ Seven, Vural. *Ticarî İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'na Göre Taşınır (Varlık) Rehni*, 2. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2019, s. 187.

⁹ Aynı yönde, Arslan, Ramazan/ Yılmaz, Ejder/ Taşpınar Ayvaz, Sema/ Hanağası, Emel. *Notlu- Gerekçeli İcra ve İflâs Kanunu ve İlgili Mevzuat*, 7. Baskı, Yetkin Hukuk Yayınları, Ankara, 2021, s. 35, dn. 30.

¹⁰ 15.02.2018 tarihli ve 7099 sayılı Kanununun 33'üncü maddesi ile bu fıkrada yer alan "4721 sayılı Kanununun *taşınır*" ibaresi "4721 sayılı Kanunun *taşınmaz*" şeklinde değiştirilmiştir.

hükümleri ile İİK'nın ipoteğin paraya çevrilmesi hakkındaki hükümlerinin kıyasen uygulanacağı belirtilmiştir.

TİTRK, adından anlaşıldığı üzere taşınır varlıkların rehnini konu almaktadır; rehinli taşınır malın, rehinli taşınmaz gibi paraya çevrilmesi ayrıksı bir durumdur. Görüldüğü üzere, her ne kadar İİK ticarî işletme¹¹ rehnini bir taşınır rehni olarak saymaktaysa da gerek TİTRK gerekse TSHY, taşınmaz rehnine ve taşınmazın rehninin (ipoteğin) paraya çevrilmesine ilişkin hükümlerin uygulanmasını tercih etmiştir. TİTRK, İİK'ya göre, hem yeni tarihli hem de özel kanun niteliğindedir. TİTRK'da, hüküm bulunmayan hallerde TMK'nın taşınmaz rehnine ilişkin hükümlerinin ve İİK'nın ipoteğin paraya çevrilmesi hakkındaki hükümlerinin uygulanacağı hususu, kanunda değil yönetmelikte belirtilmiştir. Burada olması gereken hukuk bakımından, ya TİTRK'da açıkça ticarî işlemlerde taşınır rehni hakkında ipoteğin paraya çevrilmesi kurallarının uygulanacağı belirtilmeli ya da İİK m. 23'te taşınır rehni olarak değil; taşınmaz rehni olarak kabul edilmelidir.

TİTRK m. 14, 1/a ile TSHY m. 29'un atfı yaptığı İİK m. 24 hükmü, para ve teminattan başka borçlar hakkında ilâmların icrası başlığı altında taşınır teslimine ilişkin ilâmların icrasını düzenlemektedir. Taşınır teslimi için ilâmsız takibe başvurulamaz (İİK m. 42); taşınır teslimi ancak ilâmlı icraya konu edilebilir. O halde bir taşınırın teslimini talep eden alacaklının elinde bir ilâm olmalı, bu ilâma dayanarak takip talebinde bulunmalıdır. Takip talebini alan icra dairesi borçluya icra emri göndererek, ilâmda belirtilen taşınırın teslimini emreder; mal borçlunun elinde değilse, ilâmda yazılı değerinin, taşınır malın değeri ilâmda yazılı olmadığı halde veya uyumsuzluk halinde, icra müdürü tarafından haczin yapıldığı tarihteki rayice göre takdir olunan değerinin alınacağı, bu değer de ödenmediği takdirde ayrıca icra emri tebliğine gerek kalmaksızın haciz yolu ile icra olunacağı bildirir (İİK m. 24).

Görüldüğü üzere İİK m. 24'ün uygulanabilmesi için alacaklının elinde ilâmın olması şarttır. Ancak TİTRK m. 14, 1/a hükmünde herhangi bir şekilde ilâmın bahsi söz konusu olmayıp, alacaklının icra dairesine başvurarak borçlunun temerrüde düştüğü gerekçesiyle rehinli taşınır

¹¹ 1447 sayılı Kanun "Ticarî İşletme" tabirini kullanmışken; 6750 sayılı Kanun ise, "Ticarî İşlemler" tabirini kullanmayı tercih etmiştir. Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) 3. maddesinde "ticarî iş"; 11. maddesinde ise, "ticarî işletme"; 19. maddesinde ise "ticarî iş karinesi" kavramı düzenlenmiştir. Ancak burada Kanunun adındaki "ticarî işlem" ile kastedilen işletme ve meslekî faaliyet kapsamında veya ilgili olarak kazanç elde etmek üzere girişilen her türlü "iş" (işlem ve fiiller) olduğu yönündeki tartışmalar için bkz.: Antalya/ Acar, s. 19 vd.; Kayıklık, Abdurrahman. "Ticarî İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'nun "Ticari İşlem" Kıstası ve Taraf Bakımından Uygulama Alanı", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 23, S. 2, 2021, s. 1518-1522; Karakuş Erbaş, Burcu. *Ticarî İşlemlerde Taşınır Rehni ve Rehin Alacaklısının Korunması*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018, s. 39; Gürpınar, Damla. "Ticarî İşlemlerde Taşınır Rehninin Teslime Bağlı Taşınır Rehni Kurallarından Ayrılan Yönleri", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 19, S. 1, 2017, s. 124.

"Ticarî işlemler"i bütünüyle kapsar şekilde hangi işlerin "ticarî iş" olarak nitelendirilmesi gerektiği Türk Ticaret Kanunu'nun 3. ve 19. maddelerine göre belirlenir. Ancak, "Ticarî İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu" incelendiğinde, kanun koyucunun, işlemin ticarî nitelikte olmadığını değil rehin sözleşmesinin taraflarını ve konusunu esas alarak bu Kanunun uygulama alanını belirlediği görülmektedir. Esnaf arasında kurulan taşınır rehni de ticarî iş ve ticarî işlem olmamakla birlikte bu Kanunun kapsamı içindedir. Dolayısıyla Kanunun adında "ticarî işlem" kavramının kullanılmasının isabetli olmadığı yönünde bkz.: Bozer, Ali/ Göle, Celal. *Ticari İşletme Hukuku*, 6. Bası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2021, s. 51-52; Göle/ Aydoğan, s. 11-12; Arkan, s. 51.

Ticarî iş- ticarî işlem kavramları hakkındaki ayrıntılı tartışmalar için bkz. Yurtman, Hazalcan. *6750 Sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Uyarınca Temerrüt Sonrası Haklar*, 1. Baskı, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 9 vd.; Kayıklık, s. 1518 vd.; Hamamcıoğlu, Esra/ Karamanlıoğlu, Argun. "6750 Sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'na İlişkin Bazı Tespitler", *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 13, S. 2, 2016, s. 98 vd.

malın mülkiyetinin kendisine devrini isteyebileceği düzenlenmiştir. Bu bakımdan İİK m. 24'e yapılan atıf düşündürücüdür. Özellikle icra hukuku sistematığı içinde değerlendirildiğinde, elinde ilâm (ya da ilâm niteliğinde belge) olmayan bir alacaklının ilâmlı icraya başvurabilmesinin TİTRK m. 14, 1/a ile öngörülmesi bir istisnadır. Borçlunun temerrüde düşmesiyle birlikte, alacaklı rehinli taşınır malın mülkiyetinin kendisine geçmesini talep etmektedir; bu taleple elinde ilâm niteliğinde bir belge dahi bulunmayan alacaklının taşınır teslimine ilişkin ilâmların icrası yolu ile sadece malın teslimini değil, mülkiyetin devrini talep edebilmesi, Türk Hukuku açısından yadırgatıcı bir düzenlemedir.

Burada iki farklı soru akla gelebilir. Borçlunun temerrüde düşmesi durumunda, malın mülkiyetinin kendisine devrini taşınırın teslimine ilişkin ilâmların icrasına göre isteyebilecekse birinci derecedeki rehin alacaklısının, taşınır varlık üzerindeki hakkı bu şekilde ilâm niteliğinde belgeye bağlanmış mı sayılır soruların ilkidir¹².

Ticarî işlemlerde taşınır rehninin kurulabilmesi için rehin sözleşmesinin noterler nezdinde tutulan sicile tescil edilmesi gerekir (TİTRK m. 4, 4). Tescil şartı resmî şekli öngördüğüne göre, imzaları noterlikçe onaylı bir sözleşme ilâm niteliğinde belge mi sayılır; bu olasılık da akla gelen bir diğer sorudur¹³. Kanaatimizce de bu iki sorunun yanıtı da olumsuzdur. Zira ilâm niteliğindeki belgelerin nelerden ibaret olduğu esasen İİK m. 38¹⁴'de ya da bazı özel kanunlarda¹⁵ açıkça belirtilmiştir. Kayıtsız şartsız para borcu ikrarını içeren düzenleme şeklindeki noter senetleri ilâm niteliğinde belgedir. İlâm niteliğinde bir belgeye bağlanmış rehin hakkında bahsedebilmek için, rehnin anapara ipoteği şeklinde kurulması¹⁶ ve ipotek akit tablosunda tek taraflı kayıtsız şartsız para borcu ikrarında bulunulması gerekir¹⁷.

Temerrüt sonrası hakların kullanımı bakımından TSHY m. 29, 1'de; Kanun ve bu Yönetmelik kapsamındaki rehine güvence altına alınan borçların süresinde ifa edilmemesi hâlinde rehin alacaklısının, bu Yönetmelikte belirtilen usulün tamamlanması üzerine, İİK m. 24, 3 hükmünün uygulaması suretiyle (yani borçlu ilâmda belirtilen emri hiç yerine getirmez veya eksik bırakır ve hükmolunan taşınır mal elinde bulunursa elinden zorla alınıp alacaklıya verilir) malın

¹² Bilgin, s. 626.

¹³ Şenocak/ Kahraman/ Tuncer Kazancı/ Öcal Apaydın, s. 157; Karakuş Erbaş, s. 206-207.

¹⁴ İİK m. 38- İlâm mahiyetini haiz belgeler: "Mahkeme huzurunda yapılan sulhlar, kabuller ve para borcu ikrarını havi re'sen tanzim edilen noter senetleri, istinaf ve temyiz kefaletnameleri ile icra dairesindeki kefaletler, ilâmların icrası hakkındaki hükümlere tabidir. Bu maddedeki icra kefaletleri müteselsil kefalet hükmündedir".

¹⁵ Avukatlık Kanunu m. 35/A'ya göre düzenlenen uzlaştırma tutanağı; Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu m. 18'deki şartları taşıyan anlaşma belgesi; Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 70, 2'ye göre tüketici hakem heyetlerinin verdiği kararlar ilâm niteliğinde belgedir.

¹⁶ "...Alacaklı tarafından ticari işletme rehni sözleşmesi dayanak yapılarak taşınır rehninin paraya çevrilmesi yolu ile ilâmlı takipte borçluya 44 örnek icra emri gönderilmiştir. İncelenen ticari işletme rehni 33.217.500.-YTL limitli olup alacaklı banka doğmuş doğacak tüm alacakları için bu rehne dayalı olarak 33.217.500.-YTL üzerinden talepte bulunabilir. Rehni sözleşmesi niteliği itibarıyla kesin borç ikrarını içermediğinden İİK'nun 38. maddesinde yazılı ilâm niteliğindeki belgelerden değildir. Bu durumda İİK'nun 150/h maddesi doğrultusunda borçluya icra emri çıkarılamaz. Alacaklı sözü edilen belge için İİK'nun 145 ve 147. maddeleri uyarınca icra takibinde bulunabilir. Mahkemece şikayetini bu nedenle kabulü ile İcra emrinin iptaline karar verilmesi gerekirken reddi yönünde hüküm tesisi doğru görülmüştür..." Yargıtay 12. HD, E. 2006/11792, K. 2006/14643, T. 04.07.2006 (HukukTürk).

¹⁷ "...İpoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takipte kesin borç ipoteğine dayanılmış ise; eş söyleyişle, doğmuş bir alacağın temini için düzenlenen ipotek akit tablosu kayıtsız şartsız bir para borcunu ihtiva ediyorsa başvurulacak yol, ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile ilâmlı takiptir ve bu durumda 2004 Sayılı İİK'nun 149. maddesi gereği borçluya ve taşınmaz sahibi üçüncü şahsa birer icra emri gönderilir..." Yargıtay HGK, E. 2012/708, K. 2012/579, T. 19.09.2012; Aynı yönde Yargıtay 12. HD, E. 2016/2671, K. 2016/16849, T. 14.06.2016 (HukukTürk).

mülkiyetinin kendisine devrini icra dairesinden isteyebileceği düzenlenmiştir. TSHY m. 29, 2'de ise rehin sözleşmesinin ilâm niteliğinde bir belgeye bağlanmış olması durumunda, İİK m. 24'ün bütün olarak kıyasen¹⁸ uygulanacağı belirtilmiştir. Buradan çıkarabileceğimiz sonuç, rehin sözleşmesi ilâm niteliğinde bir belgeyse, takip talebi üzerinde icra dairesi, TSHY m. 37'e göre, borçluya icra emri gönderecek; rehin sözleşmesi ilâm niteliğinde bir belge değilse, TSHY'de öngörülen takip talebi, sıra cetveli, sıra cetveline itiraz ve şikâyet, ödeme emri, ödeme emrine itiraz, icra emri ve mülkiyetin devri sonrası yükümlülükler gibi kendine özgü aşamaları olan takip usulü uygulanacaktır.

B. Genel Hükümlerden Anlaşılması Gereken

Yukarıda belirtilen ve alacaklının borçlunun temerrüdü üzerine TİTRK m. 14, 1/ç'deki “Genel hükümler çerçevesinde takip yapılabilir” düzenlemesindeki, genel hükümlerden kastın, genel haciz veya iflâs yolu mu ya da rehlin paraya çevrilmesi yolu mu olduğu değerlendirilmelidir.

Genel haciz yolu ile takip, kambiyo senedine dayanmayan, abonelik sözleşmesinden kaynaklanmayan ve **rehinle temin edilmemiş** bütün para ve teminat alacakları için başvurulabilen bir ilâmsız icra yoludur¹⁹. Burada söz konusu olan ticari işlemlerde taşınır rehinde alacak rehinle temin edilmiş olmasına rağmen kanun tarafından öncelikli tercih edilen yöntem, birinci derecedeki alacaklı bakımından rehlin paraya çevrilmesi değil; malın mülkiyetinin alacaklıya geçmesidir. Alacaklı, taşınır varlığın mülkiyetinin kendisine geçmesini istemiyorsa alacağını 5411 sayılı Kanun uyarınca faaliyet gösteren varlık yönetim şirketlerine devredebilir; bu olasılık da alacaklıya alacağına kavuşabilmesi için sunulmuş bir seçenektir. Kısaca bu yolları tercih etmek istemeyen alacaklı İİK hükümleri doğrultusunda rehlin paraya çevrilmesini²⁰ talep edebilir²¹; genel hükümler ile kastedilen rehlin paraya çevrilmesi yoludur.

TİTRK m. 14'ün düzenlemesi karşısında Roma Hukukundan günümüze kadar gelen iki ilkenin değerlendirilmesi gerekir. Bu ilkelerden ilki rehinli malın mülkiyetinin alacaklıya geçmesini yasaklayan “*lex commissoria*”; bir diğeri ise önce rehne başvuru kuralı olarak adlandırılan “*beneficium excussionis realis*”tir.

1. *Lex Commissoria* Yasağı

Roma Hukukundan günümüze kadar gelmiş olan *lex commissoria* yasağı (TMK m. 949), rehin sözleşmesi kurulurken yani henüz borcun muaccel olmadığı dönemde, borç vadesinde ödenmediği takdirde, rehne konu malın mülkiyetinin alacaklıya geçeceği hususunda yapılan

¹⁸ Burada kullanılan “kıyasen” sözü, tereddüt yaratmakta, bu kıyasen uygulamanın mülkiyetin devrini içerip içermediği konusu gündeme gelmektedir (Yılmaz, s. 238).

¹⁹ Arslan, Ramazan/ Yılmaz, Ejder/ Taşpınar Ayvaz, Sema/ Hanağası, Emel. *İcra ve İflâs Hukuku*, 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 139. Benzer yönde tanımlar: Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 88; Kuru, Baki. *İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı*. 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s. 188; Görgün, Şanal/ Börü, Levent/ Kodakoğlu, Mehmet. *İcra ve İflâs Hukuku*, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2022, s. 101; Muşul, Timuçin. *İcra ve İflâs Hukuku*, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2010, s. 254-255.

²⁰ Yılmaz, s. 254; Kazancı, İdil Tuncer. “Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Kapsamında Kurulan Rehinlerde Rehinli Alacaklının Tatmin Edilmesi”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 10, S. 1, 2019, s. 76.

²¹ Rehlin paraya çevrilmesinden sonra alacağına tamamen kavuşmayan alacaklı, genel haciz (veya iflâs) yoluna başvurmak suretiyle alacağının kalan kısmını tahsil edebilir.

anlaşmaların geçersiz olmasını ifade eder²². Bu kapsamda TİTRK m. 14, 1/a'daki temerrüt sonrası malın mülkiyetinin talebi üzerine alacaklıya geçmesi hükmü *lex commissoria* yasağı açısından tartışmalara yol açmıştır²³.

Bir görüşe göre; bu düzenleme ***lex commissoria* yasağına aykırıdır**. Zira borcun muaccel olmasından önceki dönemde yapılan rehin sözleşmesinde öngörülmemişse de, borcun vadesinde ödenmemesi olasılığına dayanarak rehinli taşınırın mülkiyetinin özel bir cebrî icra yöntemiyle rehin hakkı sahibi alacaklıya devredilmesi TİTRK ile mümkün kılınmıştır²⁴.

Bu hükmün *lex commissoria* yasağına aykırı olduğunu savunan bir başka görüşe göre ise kanun koyucunun genel hükümler çerçevesinde kesin geçersizlik yaptırımına tâbi tuttuğu bir anlaşmanın, TİTRK bakımından geçerli olduğunu açıkça ortaya koyması gerekirdi. Aksi durum temel hak ve hürriyetlerin ölçülülük ilkesine aykırı şekilde sınırlanamayacağını öngören Anayasa m. 13'e aykırılık oluşturur²⁵.

Benzer yönde bir görüşe göre de alacaklının rehinli malın mülkiyetini devralmasına izin verilmesi *lex commissoria* yasağı ile korunmak istenen menfaatleri ihlal etmektedir. Bu şekilde bir yaptırım, hakkaniyete uygun değildir ve borçlu aleyhinedir. Teminat değerinin genelde alacak miktarından yüksek olması nedeniyle rehin verenin korunması gerekir. Alacaklı karşısında zayıf konumda bulunan borçlunun durumu bu yasağın bertarafı ile daha da güçleşmektedir ve ekonomik kamu düzenine zarar verici niteliktedir. TİTRK kapsamında kurulacak rehinlerde değer tespiti yaptırılması zorunlu değildir; değer tespiti yapılsa dahi enflasyonun yüksek olduğu dönemlerde bu önlem de yeterli korumayı sağlayamayabilir²⁶.

²² Helvacı, İlhan. *Türk Medenî Kanununa Göre Lex Commissoria (Mürtehinin Merhunu Temellük) Yasağı*, Alfa Yayınları, İstanbul, 1997, s. 81; Kuntalp, Erden. "Lex Commissoria Yasağı Kavramı, Koşulları ve Uygulama Alanı" *İnan KIRAC'a Armağan*, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, 1994, s. 153; Sirmen, A. Lale. *Eşya Hukuku*, 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019, s. 633; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 432; Yılmaz, s. 234; Budak, Ali Cem. *İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip*, 3. Baskı, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 51; Tunç Yücel, Müjgan. *Banka Alacaklarının İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takibi*, 1. Baskı, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010) s. 67; Kurt, Fatma. "Lex Commissoria (Mülküne Geçirme) Yasağı (Amacı, Kapsamı ve Alacaklıya Rehlinli Malı Özel Yollardan Paraya Çevirme Yetkisi Verilmesi İle İlişkisi) -Yasakların Sorgulanması ve Sınırlandırılması Önerisi-", *İstanbul Barosu Dergisi*, C. 82, S. 1, 2008, s. 132; Seven, s. 170- 171; Dereli, Zeliha. *Lex Commissoria Yasağı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2009, s. 15; Koç, Kenan. *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kapsamında Rehlin Alacaklısının Korunması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019, s. 106; Bayezit, Fırat. *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Kapsamında Rehlin Sözleşmesi ve Hükümleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019, s. 84-85; Boztaş, Nevzat. "Lex Commissoria Yasağının İnançlı İşlemler ve İcra Sözleşmeleri Bağlamında Değerlendirilmesi", *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 4, S. 1, 2017, s. 219; Eker, Ayça Ece. "Lex Commissoria Yasağı ve Uygulama Alanı", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi*, C. 29, S. 1, 2021, s. 138; Şit İmamoğlu, s. 39-40; Acar, Faruk. *Rehin Hukuku Dersleri*, 1. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2015, s. 82 vd.; Cansel, Erol. *Türk Menkul Rehni Hukuku C. I Teslim Şartlı Menkul Rehni*, 1. Baskı, Sevinç Matbaası, Ankara, 1967, s. 188 vd.; Oral, Bahar. *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s. 27; Yurtman, s. 66.

²³ TSHY'nin rehin sözleşmesinde yer alması gereken zorunlu unsurlarda m. 9, 1/1'da yer alan ve daha sonra mülga edilen "*temerrüt durumunda mülkiyeti devralma hakkının kullanılacağı*" kaydının alacak muaccel olmadan önce sözleşmeye yazıldığı için *lex commissoria* yasağına aykırılık teşkil ettiği belirtilmekteydi.

²⁴ Bilgin, s. 624.

²⁵ Şit İmamoğlu, s. 40.

²⁶ Göle/ Aydoğan, s. 45.

Konuyla ilgili bir diğer görüşe göre ise *lex commissoria* yasağına getirilmiş bir istisna söz konusudur²⁷. Özel kanun niteliğindeki TİTRK genel yasağı bir istisna getirmiştir. Özel hükmün genel hükme önceliği vardır ve ekspertiz yoluyla objektif olarak taşınırın değeri de belirlendiğinden borçlunun sömürülmesi pek de olası değildir. Ayrıca *lex commissoria* yasağı, alacağın muaccel olmasından önceki anlaşmalar bakımından söz konusudur; alacak doğduktan ve muaccel olduktan sonra tarafların bu yönde anlaşma yapması yasak değildir²⁸.

Farklı bir görüşe göre ise, bu düzenleme *lex commissoria* yasağına aykırı değildir. Bu yasak, alacaklı ile malik arasında vadeden önce yapılan anlaşmalara ilişkindir²⁹.

Aynı yönde bir diğer görüşe göre ise, *lex commissoria* yasağı ilkesi sözleşme özgürlüğüne sınırlama getirdiğinden dar yorumlanmalıdır. Ayrıca bu ilkenin borçluyu koruyan fonksiyonlarının yerini tutan düzenlemeler yapılması halinde rehin konusunun devralınmasının bu ilkeye aykırılık teşkil etmeyeceği söylenebilir. TİTRK hükümlerinde *lex commissoria* yasağının yerini tutan ve rehin verenin haklarını koruyan düzenlemelere yer verilmiştir. Rehin konusunun tarafsız ve objektif olarak tespitini sağlayan bir yöntemin benimsenmiş (TİTRK m. 13) ve kullanılan kredi tutarından daha yüksek tutarda taşınırın rehin alınması yasaklanmıştır (TİTRK m. 5, 2, son cümle). Ayrıca rehinli taşınır varlığın mülkiyetinin devri ancak borçlunun temerrüde düşmesinden sonra istenebilmektedir (TİTRK m. 14, 1). Bunun yanı sıra rehin, mülkiyeti devir amacıyla değil; alacağın teminatını oluşturmak için alınmaktadır³⁰.

Aynı yönde bu düzenlemenin *lex commissoria* yasağını ihlal etmediğini savunan bir görüşe göre; mülkiyet hakkını düzenleyen Anayasa m. 35, mülkiyet hakkına yönelik sınırlandırmanın ancak kamu yararı amacıyla, kanunla yapılabileceğini belirtmektedir. Buna göre, TİTRK m. 14, 1 kanunî bir düzenlemedir ve dolayısıyla bir kanun hükmüyle rehin alacaklısına rehinli taşınırın mülkiyetinin devrini talep edebilme hakkı verilmesi *lex commissoria* yasağına aykırı değildir³¹.

²⁷ Hamamcıoğlu/ Karamanlioğlu, s. 131; Gümüş, s. 205; Atakan Murat Can. "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehninin Sona Ermesi", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 26, S. 2, 2018, s. 413; Yılmaz, s. 235.

²⁸Antalya/ Acar, s. 200-201. Aynı yönde, Yurtman, s. 72. Benzer yöndeki görüşe göre de, TİTRK m. 14'te açıkça rehinli malın değerinin alacak miktarından fazla olması durumunda alacaklının bu miktarı iade etmesi gerektiği düzenlendiğinden ve rehinli mala değer tespiti yaptırabilme imkânı da verildiğinden *lex commissoria* yasağının ihlal edilmemektedir (Eker, s. 149).

²⁹ Gürpınar, s. 146.

³⁰ Oğuz, Sefer. "Ticari İşlemlerde Teslimsiz Tescilli Taşınır Rehni", *Bankacılar Dergisi*, S. 100, 2017, s. 25. Teminata konu varlığın değeri, çoğunlukla alacaktan fazla olduğundan, borçlu borçlandığında daha fazla bir miktarı alacaklıya vermek durumunda kalacaktır. Bu da nakit sıkıntısı içindeki rehin verenin daha da güç bir durumda kalmasına, alacaklının ise aşırı bir menfaat elde etmesine sebebiyet verecektir. Bu sakıncayı öngören TİTRK ve TSHY, alacak miktarı ile rehinli varlığın değeri arasında fark bulunması hâlinde mülkiyetin devrinin nasıl gerçekleşeceğini de düzenlemiştir. TSHY m. 38, 2'ye göre; "Rehinli varlığın tespit edilen değeri, alacaktan fazla ise, rehinli alacaklı aradaki farkı icra dairesine yatırmak suretiyle rehinli taşınırın mülkiyetini devralabilir". İcra dairesine yatırılan fark, sonra gelen rehinli alacaklılar ve adi alacaklılara paylaşılacaktır. Bu paylaştırmada da, icra dairesince yapılan sıra cetveli dikkate alınacaktır (Tuncer Kazancı, s. 76).

³¹ Narbay, Şafak/ Yıldız, M. Enes. "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Çerçevesinde Ticari İşletme Rehninde "Rehinli Taşınır Sicili"nin Diğer Sicillerle İlişkisi Üzerine Değerlendirme", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 34, S. 4, 2018, s. 44, dn. 19.

Bir diğer görüşe göre ise, mülkiyetin devri, alacaklıya TİTRK ile tanınmış bir hak olup; taraflar arasında buna yönelik bir anlaşma yapılmamaktadır; kısaca mülkiyeti talep hakkı sözleşmeden değil kanundan kaynaklanmaktadır³².

Roma Hukukunda ortaya çıkmış; modern medenî kanunlarda da kendisine yer edinmiş bir ilke olan *lex commissoria* yasağının, çok katı bir şekilde uygulanmasından günümüzde vazgeçilmiştir. Özellikle borcun muaccel olmasından sonra yapılan anlaşmalar geçerli kabul edilmekte ve rehinli mal ile alacak arasında bir oransızlık bulunmuyorsa aşırı yararlanmanın söz konusu olmayacağı belirtilmektedir³³.

Maddî açıdan zor durumda olan ya da işlerini büyütme amacıyla krediye ihtiyaç duyan borçlu, malı üzerinde rehin tesis ederken, borcunu zamanında ifa edebileceği kanaatini taşıyabilir. Bu nedenle malın mülkiyetinin alacaklıya geçmesini de peşinen kabul edebilir; ancak bu durum rehin verenin zararına (aleyhine) sonuç doğurmaya müsaittir. Zira borcun az, malın değerinin çok yüksek olması alacaklının aşırı yararlanması sonucunu doğurur. Ancak borç muaccel olduktan sonra borçlu daha sağlıklı düşünebilir ve isterse malın mülkiyetinin alacaklıya geçmesini kabul eder; aksi halde yani borç muaccel olduktan sonraki dönemde de borçlu, malın mülkiyetinin borcu karşılığında alacaklıya geçmesine rıza göstermezse, rehinli mal paraya çevrilir ve alacaklı satış bedelinden alacağına kısmen ya da tamamen kavuşur. TİTRK m. 14 düzenlemesinde ise borçlu temerrüde düşmüşse alacaklı malın mülkiyetinin devrini talep edebilecek, borçlunun rızası aranmayacaktır. Bu durum, kanunla yaratılmış istisnadır. TMK, genel nitelikte bir kanundur; taşınır rehni, taşınır rehninde taşınır malın rehin alacaklısına teslimi kuralı, *lex commissoria* yasağı gibi konular TMK'da düzenlenmektedir. Ancak TİTRK özel kanundur ve ticari işlemlerde taşınır rehni gibi sınırlı bir ilişkiyi kapsamaktadır; dolayısıyla TMK'dan ayrılan yönlerinin olması kaçınılmazdır. Örneğin, bu kanunda teslimsiz taşınır rehni söz konusudur; hakeza borçlunun temerrüdü hali için de özel bir takip usulü öngörülmüştür. Özel kanun niteliğindeki TİTRK, alacaklının malın mülkiyetini talep edebilmesi için borçlunun temerrüde düşmesini esas almıştır; borç muaccel olmadan alacaklı rehinli malın mülkiyetinin devrini talep edemez. Bu açıdan bakıldığında kanaatimizce kanunla getirilmiş bu istisnaî düzenlemeler *lex commissoria* yasağına ters düşmemektedir.

2. Önce Rehne Başvuru Zorunluluğu

TMK m. 949'da taşınmazlar ve TMK m. 873'te taşınırlar için getirilen *lex commissoria* yasağı düzenlemesi ile İİK m. 145 vd. hükümlerindeki rehinin paraya çevrilmesi kuralları birbirinin tamamlayıcısı niteliğindedir.

Borçlu borcunu ödemezse alacaklı, alacağını rehin konusu malın satış bedelinden elde etme hakkına sahiptir (TMK m. 873, I ve TMK m. 946, I).

³² Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 433, dn. 4; Yılmaz, s. 235; Köroğlu Ölmez, Belin. "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Uyarınca Ticari İşletme Rehni", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 129, 2017, s. 279; Makaracı Başak, Aslı. "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Lex Commissoria Anlaşması Yasağına İstisna Getirip Getirmediği Konusu Üzerine Bir Değerlendirme", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 10, S. 2, 2019, s. 753.

³³ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 432, dn. 3.

İİK m. 45, 1'deki “Rehinle temin edilmiş bir alacağın borçlusu iflâsa tabi şahıslardan olsa bile alacaklı yalnız rehinin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapabilir” şeklindeki düzenlemenin yani önce rehne başvuru kuralının “*beneficium excussionis realis*³⁴” emredici bir hüküm olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir ki; bu husus doktrinde tartışmalıdır.

Bir görüşe göre, önce rehne başvuru kuralı, usulî değil, maddî hukuk karakterlidir³⁵ ve sorumluluk hukukuna ait bir kural olduğu için emredici değil; tamamlayıcı niteliktedir; taraflar sözleşmede açıkça belirtmek şartıyla önce rehne başvurudan vazgeçebilir³⁶.

Bir diğer görüşe göre ise, önce rehne başvurma kuralı salt kamu düzenine ilişkin bir kural olarak değerlendirilmemeli; kendisine genel haciz veya iflâs yoluyla takip başlatılmış olan rehin borçlusu, ödeme emrini aldığı anda, önce ticarî işlemlerde taşınır rehnine başvurulması gerektiğini süresi içinde şikâyete başvurmak suretiyle ileri sürmezse, takibe devam edilmelidir. Aksi halde rehin borçlusu öncelikle kendisini korumayı amaçlayan bu kuraldan feragat etmiş sayılır³⁷.

Benzer yöndeki bir görüşe göre, alacaklı rehni paraya çevrilmesi yoluna gitmek yerine diğer takip yollarına (haciz yoluna) başvurmuşsa, borçlu gönderilen ödeme emrine karşı şikâyet yolunu işleterek; alacaklıyı rehni paraya çevrilmesi yoluyla takibe zorlayabilir. Borçlu, şikâyetinde *beneficium excussionis realis* ilkesine dayanacaktır. Borçlu bu şikâyet hakkından açıkça veya zımnen feragat ederse, alacaklının başvurduğu takip yolu, geçerlilik kazanır ve hükümlerini devam ettirir³⁸.

Benzer yöndeki bir başka görüş ise, rehni paraya çevrilmesi yoluyla takipte önce rehne başvuru kuralının borçlunun şikâyette bulunmadığı hallerde veya alacaklı ve borçlunun anlaşarak rehinli malın cebri satış dışında serbest yolla satışını da sağlayabilmeleri nedeniyle etkisiz kaldığını vurgulayarak, kuralın emredici olmadığı sonucuna varılabileceğini belirtmiştir³⁹.

Başka bir görüşe göre ise, rehni paraya çevrilmesi yolu alacaklının istek ve seçimine bırakılmamıştır. Rehin alacaklısı isterse haciz veya iflâs yolunda borçlusunu takip etme hakkına sahip değildir. Borçlu, alacağını rehinle temin etmiş alacaklıyı en önce rehni paraya çevirmeye zorlar. Bunun aksine alacaklı, haciz veya iflâs yoluna başvurmuşsa, borçlu şikâyet edebilir; ancak bu iddiasını kendisine haciz veya iflâs yoluyla takip başlatılıp ödeme emri gönderildiğinde ileri sürmelidir; aksi halde borçlu önce rehne başvurulması gerektiği şeklindeki iddiasını şikâyete konu edemez⁴⁰.

³⁴ Bunun yerine “*exceptio excussionis realis*” terimi de kullanılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Budak, Ali Cem. “Önce Rehne Başvurma Kuralının Tarihi Kökeni”, *Prof. Dr. Yavuz ALANGOYA İçin Armağan*, Alkım Yayınevi, İstanbul, 2007, s. 404 vd.

³⁵ Gusian, François. “Alacağın Rehinle Temin Edilmiş Olmasının Takip Tarzına Tesirleri”, (Çev. Burhan Gürdoğan) *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 2, S. 3, 1964, s. 466; Postacıoğlu, İlhan E. *İcra Hukuku Esasları*, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1982, s. 550; Gürdoğan, Burhan. *İpoteğin Paraya Çevrilmesi ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar*. Türkiye Bankalar Birliği, Ankara, 1979, s. 6.

³⁶ Gusian, s. 466 vd. Aynı yönde, Cansel, s. 220; s. 223-225.

³⁷ Şenocak/ Kahraman/ Tuncer Kazancı/ Öcal Apaydın, s. 169.

³⁸ Üstündağ, Saim. *İcra Hukukunun Esasları*, 8. Baskı, İstanbul, 2004, s. 309-310.

³⁹ Yıldırım Kamil/ Deren Yıldırım, Nevhis. *İcra ve İflâs Hukuku*, 7. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2016, s. 286.

⁴⁰ Ansay, Sabri Şakir. *Hukuk İcra ve İflâs Usulleri*, 5. Bası, İstiklal Matbaası, Ankara, 1960, s. 176.

Bir başka görüşe ise, bu hüküm kamu düzenine ilişkin olup; emredicidir⁴¹.

Bu görüşe paralel bir başka görüşe göre ise alacaklı önce rehne başvurmak zorundadır; aksi halde yani rehnin paraya çevrilmesi yoluna gidilmeksizin genel haciz veya iflâs yoluna başvurulmuşsa, icra müdürü bunu kendiliğinden gözeterek talebi reddetmek zorundadır⁴². Bu görüşü savunan yazarların bazılarına göre; önce rehne başvurulmamışsa, bu durumda süresiz şikâyete gidilebilir⁴³; bazılarına göre ise, borçlunun önce rehne başvurma kuralına dayanan şikâyeti süreye tâbi olmalıdır⁴⁴.

Önce rehne başvurunun zorunlu olduğunu savunan diğer bir görüşe göre de; bu kural borçlunun diğer alacaklılarını korumak için getirilmiştir. Zira rehin alacaklısının alacağına kavuşabileceği mal, aynı bir hak ile güvence altına alınmıştır; diğer alacaklıların alacakları ise borçlunun malvarlığında yer alan diğer mallardan karşılanır. Zaten genellikle rehinli malın bedeli, rehin alacaklısının alacağına denk gelmektedir; kalan diğer alacaklılar ise, borçlunun rehin konusu edilmemiş malvarlığından tatmin edilir. Rehinli alacaklının adeta çifte teminata kavuşması, menfaatler dengesine ve borçlunun malvarlığının bütün alacaklıların ortak güvencesi olması kuralına aykırıdır⁴⁵.

Diğer bir görüşe göre de önce rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapma zorunluluğu hem alacaklının hem borçlunun menfaatlerini korumaya yöneliktir. Alacaklı öncelikle rehinli malı sattırmadan kural olarak borçlunun diğer malvarlığı değerlerine başvuramaz ki bu durum borçlu açısından öngörülebilirliği ifade eder; diğer taraftan önce rehne başvuru zorunluluğu borçlunun adı alacaklılarının da lehinedir. Rehinli alacaklı rehne rağmen borçlunun diğer mallarını haczettirebilirse, diğer alacaklıların haczine iştirak edebilir, malın satış bedelinden pay alabilir; bu yüzden borçlunun diğer alacaklıları alacaklarına daha az kavuşmuş olabilir⁴⁶.

Doktrinde İİK m. 45, 1'in emredici bir hüküm olmadığı; yani taraflarca aksinin kararlaştırılabileceği ve borçlunun bu düzenleme ile güvence altına alınan hakkından feragat edebileceği belirtilmiştir⁴⁷.

⁴¹ Martin, Alfred. "Rehnin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip", (Çev. Necmeddin Berkin) *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. 22, S. 1- 4, 1957, s. 330; Kuru, s. 985; Kuru, Baki. *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflâs Hukuku*, Legal Yayınevi, İstanbul, 2016, s. 429; Deyneklî, Adnan. *İcra ve İflâs Hukukunda İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip*, 1. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2013, s. 67; Yılmaz, s. 233; Aşık, İbrahim. *İcra Sözleşmeleri*, 1. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2006, s. 136; Kaplan, İbrahim. "Banka Standart Sözleşmeleri ve Banka Genel İşlem Şartları", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 16, S. 2, 1991, s. 85, dn. 91.

⁴² Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 433; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 311; Pekcanitez, Hakan. "İpoteğin Paraya Çevrilmesiyle İlgili Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar", *Bankacılar Dergisi*, S. 33, 2000, 44; Budak, s. 47.

⁴³ Kuru, s. 986; Deyneklî, s. 68; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 311; Seven, s. 181.

⁴⁴ Budak, s. 48.

⁴⁵ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 432, dn. 2. Aynı yönde, Tunç Yücel, s. 121-122; Budak, s. 17; Makaracı Başak, Aslı. *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 1. Baskı, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2014, s. 268; Hasırcı, s. 225.

⁴⁶ Atalı, Murat/ Ermenek, İbrahim/ Erdoğan, Ersin. *İcra ve İflâs Hukuku*, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020, s. 452-453.

⁴⁷ Postacıoğlu, s. 51 vd.; Gürdoğan, Burhan. *Türk- İsviçre İcra ve İflâs Hukukunda Rehnin Paraya Çevrilmesi*, 1. Baskı, Ajans Türk Matbaası, Ankara, 1967, s. 14 vd.; Berkin, Necmeddin M. *Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1980, s. 375.

Bir görüşe göre, İİK m. 45, 1 emredici bir hüküm değildir. Alacaklı ile borçlu, rehin sözleşmesine özel bir şart koyarak, bu rehni temin edilmiş alacağın takibinin alacaklının rehin paraya çevrilmesi yoluna gitmesine gerek olmaksızın haciz veya iflâs yoluyla yapabileceğini kararlaştırabilirler. Bu nedenle rehin teminatına bağlanmış olan alacağın haciz veya iflâs yolu ile takibinde, icra müdürünün İİK m. 45, 1'e dayanarak haciz veya iflâs takibini kendiliğinden reddetmesi mümkün değildir. Rehin kurulmasından sonra alacaklı tek taraflı olarak rehin hakkından feragat edebileceğine göre, buna dayanan alacağın önce rehin paraya çevrilmesi yolu ile takibi zorunluluğu ortadan kalkar; bu doğrultuda önce rehne başvurma zorunluluğunu kaldıran sözleşmeler de kabul edilmelidir⁴⁸.

Bu görüşe yakın bir başka görüş de, rehin kurulması esnasında alacaklı ve borçlu anlaşarak alacaklıyı tercihine göre, öncelikle haciz yoluyla takibe başvurusu noktasında yetkili kılabilirler⁴⁹.

Yargıtay eski tarihli kararlarında İİK m. 45 hükmünün emredici nitelikte olmadığını içtihat etmiş⁵⁰; 11. HD 2002 yılında verdiği bir kararında da rehni temin edilmiş bir alacağın yalnız rehin paraya çevrilmesi yoluyla takibin konusunu oluşturabileceğini düzenleyen İİK m. 45'in, aksine bir sözleşme yoksa herkes gibi tarafları da bağlayacağını belirtmiş; ilk derece mahkemesinin bu hükmün tamamlayıcı mahiyette olduğundan söz ederek davanın reddine karar vermesini doğru bulmamıştır; davalı tarafça İİK m. 45'in sözü edilen hükmünün aksine bir sözleşmenin varlığı iddia ve ispat edilmediğinden somut olayda anılan hükmün emredici olup olmadığının öneminin bulunmadığını; zira aksine bir sözleşme bulunmadığına göre, ister emredici, ister tamamlayıcı olsun, halen mer'î olan bu hükmün herkes gibi tarafları da bağlayıcı olduğu sonucuna varmıştır⁵¹. Bu karardan, önce rehne başvurma kuralından tarafların aralarında anlaşmak suretiyle vazgeçebilecekleri sonucu ortaya çıkmaktadır. 12. HD ise, yine 2002 tarihli bir kararda alacaklının öncelikle ipoteğin paraya çevrilmesi yoluna başvurusunun zorunlu ve bu hususun kamu düzenine ilişkin olduğunu belirtmiştir⁵². Özellikle 12. HD'nin kararlarında, önce rehne başvurusunun zorunlu olduğu ve eğer önce rehne başvurulmamışsa; bu durumun kamu düzenine aykırılık nedeniyle süresiz şikâyete konu edilebileceği öngörülmüştür⁵³.

İsviçre Federal Mahkemesi ise konuyla ilgili verdiği kararda, önce rehne başvurma kuralını kamu düzeni ile ilgili görmemiş; bu kuralın maddî hukuka ilişkin özel hukuk karakterli

⁴⁸ Berkin, s. 375-376.

⁴⁹ Postacıoğlu, s. 552; Aynı yönde, Gürdoğan, s. 16.

⁵⁰ "...Rehni temin edilmiş bir alacağın borçlusu iflasa tabi şahıslardan olsa bile, alacaklı yalnız rehin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapabilir. Ancak rehni tutarı borcu ödemeye yetmezse, alacaklı kalan alacağın iflas veya haciz yoluyla takip edebilir" yolundaki anılan yasa hükmünün buyurucu nitelikte bir kural olup olmadığının belirlenmesi; tamamlayıcı nitelikli bir kural olduğu sonucuna varılırsa, bu niteliği uyarınca da bir kısım ayrıcalıkların bulunacağı yönünden önem kazanmaktadır. Bilimsel öğretilerde de baskın biçimde kabul edildiği gibi; kişisel borçlar konusunda sözleşme özgürlüğünün asıl olması (Bk. 19) ve borçlunun mal varlığının genel sorumluluğunu sınırlayan anlaşmalar yapılmasını yasaklayan yasal bir hüküm bulunmadığına göre; borçlunun sorumluluğunun kapsamını belirleyen ve bu nedenle maddî hukuk kuralı niteliği taşıyan sözkonusu hükmün, buyurucu (emredici) değil, tamamlayıcı nitelikte olduğunun kabulü gerekir..." Yargıtay 11. HD, E. 1982/619, K. 1982/1108, T. 10.03.1982 (HukukTürk).

⁵¹ Yargıtay 11. HD, E. 2002/7191, K. 2002/11047, T. 29.11.2002 (HukukTürk).

⁵² Yargıtay 12. HD, E. 2002/5233, K. 2002/6166, T. 26.03.2002 (HukukTürk).

⁵³ Yargıtay 12 HD, E. 2009/11706, K. 2009/20653, T. 27.10.2009 (Yargıtay); Yargıtay 12. HD, E. 2002/5233, K. 2002/6166, T. 26.03.2002; Yargıtay 12. HD, E. 2001/9216, K. 2001/10254, T. 08.06.2001 (Kazancı).

bir düzenleme getirdiği sonucuna varmıştır. Bu karara göre borçlunun, alacaklının önce rehne başvurmasını talep hakkı rehinle teminat altına alınmış alacağın borçlusuna tanınmış bir hak olup; kamu yararını ya da rehin sözleşmesinin ve borç ilişkisinin kapsamında olmayan üçüncü kişilerin yararlarını korumak amacıyla getirilmemiştir. Zaten alacaklının, önce rehne başvurmasının gerekip gerekmediği ya da alacaklının rehin teminatından önce borçlunun malvarlığıyla olan genel sorumluluğuna başvuru hakkı sadece alacaklıyı, borçluyu ve varsa rehinli malın malikini ilgilendirir. Nasıl ki tarafların rehin sözleşmesini kurup kurmamakta serbest iradeleri söz konusu ise; aynı şekilde rehin ile sorumluluğun borçlunun bütün malvarlığı ile olan sorumluluğu arasındaki ilişki bakımından da serbest iradeleri ön plandadır. Önce rehne başvuru kuralı mutlak değildir. Borçlu bu haktan öncesinde feragat edebileceği gibi, rehinli malın malikinin üçüncü kişi olması durumunda, alacaklının borçlunun rızasının olup olmadığını dikkate almaksızın, borçlunun malvarlığından sonra yani rehne ancak ikinci derecede başvurulabileceği hususunda anlaşma yapılması mümkündür⁵⁴. İsviçre Federal Mahkemesinin verdiği bir diğer karara göre de, İsviçre İcra ve İflâs Kanunu (SchKG) Art. 41, 1 hükmü emredici değil tamamlayıcı niteliktedir ve borçlunun önce rehne başvurulması gerektiği açısından şikâyette bulunup bulunmayacağı onun takdirine bırakılmıştır. Alacaklı genel haciz veya rehinin paraya çevrilmesi yoluyla takipten birini seçebilir; zira bu seçim kamu yararını ilgilendirmemektedir. *Beneficium excussionis realis* ilkesi kamu yararını ya da rehin sözleşmesinin ve borç ilişkisinin kapsamında olmayan üçüncü kişilerin yararlarını korumak amacıyla getirilmemiştir⁵⁵. Ancak İsviçre Federal Mahkemesinin verdiği karar bir bakıma SchKG Art. 41, 1bis “*rehinle temin edilen bir alacak için haciz veya iflâs yoluyla takip yapılırsa, borçlu şikâyet yoluyla alacaklının önce rehne başvurmasını talep edebilir*” şeklindeki düzenlemenin bir sonucudur⁵⁶.

Kanaatimizce, önce rehne başvurulması kuralı emredici niteliktedir. İİK m. 45 hükmünün lafzındaki “*yalnız rehinin paraya çevrilmesi yolile takip yapılabilir*” ifadesi bu sonucu doğurmaya elverişlidir. Rehin alacaklısının alacağına kavuşma bakımından eli, adî alacaklılara göre daha güçlüdür. Zira rehin alacaklısı alacağını, rehinli malın paraya çevrilmesi suretiyle tahsil edebilecektir. Aksinin kabulü (yani rehin alacaklısının önce rehne başvurmaksızın genel haciz ya da şartları taşıması halinde iflâs yoluna gidebilmesi) rehinli alacaklının karşısında, adî alacaklıların alacaklarına kavuşmalarının daha da güçleşeceği anlamını taşır. Rehin alacaklısı, önce rehne başvurma zorunluluğunu yerine getirmemişse, diğer alacaklıların bundan zarar görmesi kuvvetle muhtemeldir; bu nedenle hukukî yarar doğrultusunda diğer alacaklılar kamu düzenine aykırılık nedeniyle süresiz şikâyet yolunu işletebilirler.

3. Özel Yoldan Paraya Çevirme

TİTRK, borçlunun temerrüde düşmesiyle birlikte birinci derecedeki rehinli alacaklının alacağına kavuşması bakımından değişik bir sistem öngörmüş; borçlunun borcunu zamanında ifa edememesi üzerine, alacaklının icra dairesinden malın mülkiyetinin kendisine devredilmesini istemesi ilk seçenek olarak alacaklıya sunulmuş; bunu tercih etmeyen alacaklının alacağını, 5411

⁵⁴ BGE 84 III 69 (http://relevancy.bger.ch/php/clir/http/index.php?highlight_docid=atf%3A%2F%2F84-III-67%3Afr&lang=fr&type=show_document&zoom=IN).

⁵⁵ BGE 97 III 49 (http://relevancy.bger.ch/php/clir/http/index.php?highlight_docid=atf%3A%2F%2F97-III-49%3Ade&lang=de&type=show_document).

⁵⁶ Deynekli, s. 66.

sayılı Kanun uyarınca faaliyet gösteren varlık yönetim şirketlerine devredebileceğini ya da alacaklının genel hükümler dairesinde takip yapabileceğini belirtmiştir. Genel hükümlerden kastın, rehinin paraya çevrilmesi yolu olduğu sonucunu çıkardıktan sonra alacaklıya, rehin verilen malı, özel yollardan paraya çevirme yetkisi tanınabilir mi sorusu da yanıtlanmalıdır.

Rehinle güvence altına alınmış bir alacak muaccel olmasına rağmen ödenmezse; alacaklının alacağına kavuşmasının normal yöntemi; rehinli malın, İİK'nın öngördüğü kurallar içinde, icra dairesi tarafından paraya çevrilmesi ve satış sonucunda elde edilen paradan alacaklının alacağına ödenmesidir. Kural, icra dairesinin malı paraya çevirmesiyken; rehin sözleşmesinde tarafların, rehinli malın özel yollardan paraya çevrilmesini kararlaştırıp kararlaştıramayacakları ele alınmalıdır. Kısaca rehin hakkı sahibi alacaklının, alacağına kavuşmak için İİK'da düzenlenmiş rehinin paraya çevrilmesi yollarına başvurmak zorunda olup olmadığı değerlendirilmelidir.

TİTRK m. 2, 1/i'ye göre; “Rehin sözleşmesi: Rehin hakkını tesis etmek amacıyla rehin veren ile alacaklı arasında imzalanan sözleşmeyi” ifade eder. TSHY m. 9'da rehin sözleşmesinin ihtiva etmesi gereken zorunlu unsurlar düzenlemiş ve “kanuna ve bu yönetmeliğe aykırı olmayan diğer hak ve yükümlülükler ile diğer hususlar taraflarca sözleşmede belirtilebilir” hükmüne yer verilmiştir.

Doktrinde alacaklının rehinli malı özel yollardan paraya çevirip çeviremeyeceği hususu tartışmalıdır. Bir görüşe göre, İİK'nın rehinin paraya çevrilmesi hususunu düzenleyen hükümleri emredicidir ve dolayısıyla bunlar dışında rehinin paraya çevrilmesi yöntemi kararlaştırılmaz⁵⁷. Aynı yöndeki bir başka görüşe göre, eşya hukukuna egemen olan sınırlı sayı ve tipe bağlılık ilkeleri ile bu ilkelere göre yorumlanması gereken TMK hükümleri göz önüne alındığında, rehinin paraya çevrilmesi açısından rehin hakkının içeriğinin değiştirilmesi ve böylelikle alacaklıya herkese karşı ileri sürülebilir nitelikte kendi eliyle rehni paraya çevirme yetkisinin verilmesi imkân dâhilinde gözükmemektedir⁵⁸. Bir diğer görüşe göre ise, rehinin paraya çevrilmesinin mutlaka İİK hükümleri doğrultusunda yapılması zorunlu değildir; rehin sözleşmesinin tarafları, rehin alacaklısının, rehni özel yollardan paraya çevrilebileceğini aralarında kararlaştırabilirler⁵⁹.

Kanaatimizce de rehin sözleşmesinin tarafları, rehinli malın satışının İİK'da öngörülen hükümlerin dışında, sözleşme özgürlüğü kapsamında farklı yoldan gerçekleştirilebileceğini aralarında serbestçe kararlaştırabilirler. Taraflar icra sistemindeki sürecin uzunluğunu, malın tahmin edilen bedelinin yüzde ellisi gibi düşük bir bedelle paraya çevrilmesi tehlikesini, takip

⁵⁷ Kaplan, s. 85; Kurt, s. 151. Paraya çevirmenin ancak icra organları tarafından yerine getirilmesi gerekir. Alacaklının Ortak Hukuk (Common Law) sistemlerinde geçerli olan rehinli eşyayı şahsen paraya çevirme yetkisi de yoktur. Alacaklı İİK m. 145-153 uyarınca rehinin paraya çevrilmesi yoluyla takipte bulunmalıdır (Seven, s. 170).

⁵⁸ Sarı, Suat. “Alacaklıya Rehni Özel Yoldan Paraya Çevirme Yetkisi Verilmesi”, *Legal Hukuk Dergisi*, C. 5, S. 50, 2007, s. 416.

⁵⁹ Kuru, s. 1025; Tunç Yücel, s. 98; Deynekli, s. 78; Cansel, s. 236; Helvacı, s. 134; Üstündağ, s. 312; Postacıoğlu İlhan E./ Altay, Sümer. *İcra Hukuku Esasları*, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s. 654; Gürdoğan, s. 19; Gürdoğan, İpotek, s. 7; Ansay, s. 177; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 286; Makaracı Başak, s. 290; Konuralp, Orhan Emre. “Alacaklıya Rehni Özel Yoldan Paraya Çevirme Yetkisi Verilmesi”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 16, Prof. Dr. Hakan PEKCANİTEZ'e Armağan, 2015, s. 2858. Alacaklıya gerek taşınırlarda gerek taşınmazlarda rehni bizzat satma yetkisinin anlaşma ile verilmesi durumunda, bu yetkinin dolambaçlı yoldan *lex commissoriana* yasağını ihlal sonucunu doğurması gerekir. Bu husus, her olayın özelliğine göre hâkim tarafından takdir edilecektir (Gürdoğan, s. 19; Cansel, s. 235). Ticari işlemlerde özel yolla paraya çevirme yetkisini tanımak daha pratik bir yol olarak gözükebilir (Antalya/ Acar, s. 182).

masraflarını bertaraf ederek hem daha kısa yoldan hem de daha yüksek bir bedelle rehni paraya çevirmek suretiyle alacaklının daha kısa sürede alacağını tamamına (ya da tamamına yakınına) kavuşmasını, borçlunun ise borcunun tamamından (ya da tamamına yakınından) kurtulmasını sağlayabilirler.

7343 sayılı Kanun ile İİK'da yapılan en önemli değişikliklerden biri de icra ve iflâs hukukumuz için yeni bir kavram olan borçluya satış yetkisi verilmesidir. İİK m. 111/a hükmüne göre, hacizli mal icra dairesi tarafından açık arttırmayla ya da pazarlık usulü ile satılmamakta; borçlu aldığı satış yetkisi ile kendisi hacizli mala bir alıcı bulmakta ve İİK'da öngörülen şartları yerine getirebilirse icra mahkemesinin de onayıyla malın devrini ve teslimini gerçekleştirebilmektedir. İİK m. 111/a, 1 düzenlemesinin ilk cümlesinde hacedilen ifadesinin kullanılması borçluya satış yetkisinin verilmesini sadece hacedilen mallar bakımından öngörüldüğü sonucuna götürür. Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takiplerde müşterek hükümlerden olan paraya çevirme usulünü düzenleyen İİK m. 150/g'deki "*Satılması istenen rehin hakkında 92 nci maddenin üçüncü fıkrası ve 93, 96, 97, 97/a, 98 ve 99 uncu maddeler ile 112'den 137 nci maddeye kadar olan hükümler kıyas yolu ile uygulanır*" hükmü görüldüğü üzere İİK m. 111/a'ya atıf yapmamaktadır. Ancak 111/a, 4 hükmünde ise, "*Bu madde uyarınca yapılacak satışlar hakkında niteliğine uygun düştüğü ölçüde bu Kanunun diğer hükümleri uygulanır*" denilmiştir. Ancak İİK m. 150/g hükmünün açıkça İİK m. 111/a hükmüne atıf yapmaması yani rehinli malların paraya çevrilmesinde, borçluya satış yetkisinin verilmemesi kanun koyucunun tercihidir. Bizim de katıldığımız görüş doğrultusunda rehnin paraya çevrilmesinin mutlaka İİK hükümleri doğrultusunda icra dairesince yapılması gerekmez; sözleşme özgürlüğü çerçevesinde rehin sözleşmesinin tarafları, rehin alacaklısının, rehni özel yollardan paraya çevrilebileceğini zaten aralarında kararlaştırabilirler. Ancak rehin borçlusuna (hacizli malı olduğu gibi) rehinli malı da paraya çevirebilmesi için kanunla açıkça yetki verilmesi doğru bir yaklaşım olur. Rehin borçlusunun rehinli malı daha yüksek bir bedelle paraya çevirebilmesi hem kendisinin hem de alacaklının menfaatinedir.

II. Takibin Aşamaları

A. Takip Talebi

Bütün takiplerde olduğu gibi, TİTRK kapsamında da borçlunun temerrüde düşmesi üzerine birinci derecedeki alacaklı, rehinli malın mülkiyetinin devrini istiyorsa, yetkili icra dairesine başvurarak takip talebinde (İİK m. 58) bulunmalıdır⁶⁰. Rehinli taşınır varlığın mülkiyetinin devrinin talebi sözlü, yazılı veya elektronik ortamda yapılabilir (TSHY m. 31, 3; karşı. İİK m. 58, 1).

Takip talebi bakımından farklı örneğin kullanılması gerektiği belirtilmemiştir⁶¹. Bu kapsamda İİK Yönetmeliği Örnek No: 1'deki takip talebi kullanılacaktır.

⁶⁰ Zira özel hukuk uyuşmazlıklarında, ilgili makamların (gerek mahkemelerin gerekse icra dairelerinin) kendiliğinden harekete geçmeleri mümkün olmayıp; ancak tarafların talepleri doğrultusunda işlem yapabilmeleri yani tasarruf ilkesi (HMK m. 24) söz konusudur (Yılmaz, s. 239; Özekes, 71-72; Kılıçoğlu, Evren. *İcra Sözleşmeleri*, 1. Baskı, Arıkan Yayınları, İstanbul, 2005, s. 43; Aşık, s. 29-30).

⁶¹ Yılmaz, s. 240.

Rehlinli taşınır varlığın mülkiyetinin devri talebi bakımından, *bu varlığın bulunduğu yer veya rehin alacaklısının yerleşim yeri* icra dairesi yetkilidir (TSHY m. 31, 2). TSHY, İİK m. 50'de belirlenen yetkili icra dairesinden farklı bir düzenleme getirmiştir. Ancak icra dairesinin yetkisi kesin ve kamu düzenine ilişkin olmadığından⁶²; rehin alacaklısı TSHY'de belirtilen yerler dışında da takip başlatabilir ve rehin borçlusu yetki itirazında bulunabilir. Ayrıca HMK m. 17 vd. doğrultusunda gerekli şartların sağlanması halinde yetkili icra dairesinin sözleşmeyle de belirlenmesi mümkündür. Rehin borçlusunun temerrüde düşmesi üzerine rehin alacaklısı, rehlinli taşınır varlığın mülkiyetinin devrini İİK m. 24'e göre taşınırlara ilişkin ilâmların icrasına göre isteyebiliyorsa, ilâmların icrası bakımından takip talebi herhangi bir icra dairesine de verilebilir (İİK m. 34).

TSHY m. 30, 2'de takip talebinin temerrüdün⁶³ gerçekleşmesini izleyen *yedi gün*⁶⁴ içinde yapılması gerektiği düzenlenmiştir. Yedi günlük sürenin hak düşürücü nitelikte olup olmadığı tartışmalıdır.

Bir görüşe göre, bu süre hak düşürücü değildir; zira TİTRK'da öngörülen özel takip usulünün amacı rehlinli taşınırın mülkiyetinin rehin alacaklısına devridir ve bu takibin uygulanmasıyla ilgili atf İİK m. 24'e yani ilâmların icrasında taşınır teslimine yapılmıştır ve ilâmların icraya konulması bakımından İİK'da herhangi bir hak düşürücü süre belirlenmediğinden TSHY'deki bu sürenin de hak düşürücü olduğu söylenemez. Bu sürenin hak düşürücü olduğu kabul edilirse, rehin alacaklısı TİTRK'daki özel takip usulüne başvurma hakkını kaybeder ki; bu böyle bir yaptırımın yönetmelik ile getirilmesi, TİTRK'nın amacına aykırıdır⁶⁵.

Diğer bir görüşe göre ise, bu süre hak düşürücüdür⁶⁶. TSHY m. 30, 2'e göre, alacaklı temerrüdün gerçekleşmesini izleyen yedi gün içinde takip yapılmalı; yine TSHY m. 40'a göre öncelik hakkına sahip rehin alacaklısının *bir hafta* içerisinde mülkiyetin devri talebinde bulunmaması halinde sonraki sırada bulunan rehin alacaklıları sırasıyla bu TSHY'de belirtilen usule göre icra müdürlüğünden⁶⁷ mülkiyetin devri talebinde bulunabilir. TİTRK m. 14 kapsamında, TSHY m. 30, 2 ile TSHY m. 40 birlikte değerlendirildiğinde alacaklıya yedi günlük veya bir haftalık hak düşürücü bir süre tanınmıştır; ancak bu hüküm gerek TİTRK'ya gerekse tasarruf ilkesine aykırıdır⁶⁸.

⁶² Kuru, s. 179; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 131; Oral, s. 128.

⁶³ Rehlinli alacaklı TİTRK m. 14'deki hakları alacağın muaccel olmasıyla kullanabilir. Bu bakımından hükmün başlığı olan "temerrüt sonrası haklar" ifadesi yanıltıcıdır. Çünkü rehlinli alacaklının rehin verene başvurabilmesi için temerrüdün gerçekleşmesi şart olmayıp; alacağın muaccel olması yeterlidir. Temerrüdün gerçekleşmesi için temerrüt ihtarı gerektiren; örneğin belirsiz vade kararlaştırılması gibi bir durum söz konusu ise borçluya yönelik bir temerrüt ihtarı olmasa dahi rehlinli alacaklı TİTRK m. 14 uyarınca rehin verene karşı takibe girişebilir. İİK m. 149, 1 hükmünün lafzından da aynı sonuç çıkmaktadır (Gümüş, s. 200).

⁶⁴ Eğer muacceliyet ilk sıradaki rehlinli alacaklının ihbarına bağlı ise ve ilk sıradaki rehlinli alacaklı muacceliyet ihbarından kaçınıyorsa, kendisinin dürüstlük kuralı gereğince ihbarda bulunmasının beklenebileceği uygun sürenin sonundan itibaren, yedi günlük süre işlemeye başlar (Gümüş, s. 208).

⁶⁵ Bilgin, s. 630.

⁶⁶ Yılmaz, s. 239; Hasırcı, s. 231.

⁶⁷ Bu maddede olduğu gibi TSHY'nin başka maddelerinde de "icra müdürlüğü" ifadesi tercih edilmiştir. Ancak burada "icra müdürlüğü" yerine "icra dairesi" teriminin kullanılması İİK m. 1 kapsamında daha isabetli olacaktır.

⁶⁸ Hasırcı, s. 231.

Başka bir görüşe göre de buradaki süre, hak düşürücü nitelikte değildir; ancak bu süre içinde takip yapılmaması rehin hakkının düşmesi sonucunu doğurmaz; rehin alacaklısı sadece rehin hakkının tanıdığı mülkiyetin devrini isteme hakkını kaybeder⁶⁹.

Kanaatimizce de hükmün lafzına bakıldığında, yedi günlük süre içinde takip yapılmaması halinde, rehin alacaklısının, rehinli taşınır malın mülkiyetinin kendisine devrini talep hakkı ortadan kalkar; yani buradaki süre takibe başvuru bakımından hak düşürücüdür; maddî hukuk açısından rehin hakkının kaybına yol açmaz. Ancak bu sürenin niteliğini tartışan görüşlerce ortaya konulan gerekçelere de katılmamak mümkün değildir. Zira daha önce belirttiğimiz üzere, icra hukukunda tasarruf ilkesi geçerlidir ve bu ilkenin doğal bir uzantısı da alacaklının takip yapmaya zorlanmaması, alacaklının kendi iradesiyle cibrî icrayı başlatmasıdır. Ancak TSHY m. 30, 2 hükmü mülkiyetin devrini talep eden birinci derecedeki alacaklının temerrüden sonra yedi gün içinde takip yapması gerektiğini belirtmiştir. Aksi halde, birinci derecedeki alacaklı TSHY m. 40 uyarınca devir talebinin sonraki alacaklıya geçmesi sonucuyla karşılaşabilir ki; bu da bir nevi alacaklıyı takip yapmaya zorlamaz. Kaldı ki bu hak düşürücü süre düzenlemesi kanunla da değil bir yönetmelikle getirilmiştir.

Öncelik hakkına sahip rehin alacaklısı, bir hafta içinde mülkiyetin devrini talep etmezse, bu hak sonraki sırada bulunan rehin alacaklılarına geçer (TSHY m. 40). Ancak bu aşamada muallakta kalan husus, sonra gelen alacaklı bakımından TSHY m. 30, 2'deki yedi günlük sürenin başlangıç anıdır. Öncelik hakkına sahip alacaklı hiç ya da belirtilen süre içinde mülkiyetin kendisine devri için takibe başlamamışsa; daha sonraki sıradaki alacaklılar bakımından mülkiyetin devrini istemek için yedi günlük takip talebi verme süresi ne zaman başlayacaktır sorusu yanıtızsızdır⁷⁰.

Bir diğer değinilmesi gereken husus ise, sürelerin belirlenme şeklidir. TSHY m. 30, 2'de takibin temerrüdü izleyen **yedi günlük** süre içinde yapılması gerektiği öngörülmüşken; TSHY m. 40'ta öncelik hakkına sahip rehin alacaklısının **bir hafta** içerisinde mülkiyetin devri talebinde bulunmamasından söz edilmiştir. Bilindiği üzere süreler gün, hafta, ay, yıl şeklinde tayin edilmiş olabilir (HMK m. 92; İİK m. 19). Ancak birbiriyle bağlantılı iki hükmün birinde sürenin gün; diğerinde ise hafta şeklinde belirlenmesi isabetli olmamıştır. TSHY'deki sürelerin (gün ya da hafta olarak) yeknesaklaştırılmaya ihtiyacı vardır.

1. Takibin Tarafları

Rehinli taşınırın mülkiyetinin devrini talep etme yetkisine sahip olan birinci derecedeki rehinli alacaklı rehin sözleşmesinde hangi sistemin belirlendiğine göre değişiklik arz eder. Birinci olasılık, rehin sözleşmesinde *ilerleme sisteminin* belirlenmiş olmasıdır ve bu durumda *tescil anına* göre belirlenen *ilk rehin alacaklısı* veya temsil ve ilzama yetkili temsilcisi; ikinci olasılık ise, rehin sözleşmesinde *sabit derece sisteminin* belirlenmiş olmasıdır ve bu durumda *derece ve sıra olarak en önde bulunan rehin alacaklısı* veya temsil ve ilzama yetkili temsilcisi mülkiyeti devir talebinde bulunabilir (TSHY m. 31, 1)⁷¹.

⁶⁹ Gümüüş, s. 208-209; Şenocak/ Kahraman/ Tuncer Kazancı/ Öcal Apaydın, s. 166-167.

⁷⁰ Yılmaz, s. 239.

⁷¹ "Aynı taşınır varlık üzerinde derece sırası belirtilmeksizin birden fazla rehin hakkı tesis edilmesi hâlinde alacaklıların öncelik hakkı, rehinin kurulma anına göre belirlenir. Derece belirtilmesi hâlinde ise derece sırası esas

Takibin borçlu tarafında kimin olacağının belirlenmesinde bir ayırım yapmak gerekir. Rehin borçlusunu aynı zamanda rehinli malın maliki ise bu durumda takibin borçlu tarafında rehin borçlusunu malik yer alır. Ancak rehin borçlusunu ile rehin veren aynı kişi değilse yani üçüncü kişi, borçlu lehine malını rehin göstermişse, bu durumda takip talebinde borçlu konumda kimin yer alacağını tespit etmek gerekir. Zira rehin verenin borçlu değil de; üçüncü kişi olması⁷² hali TSHY m. 31 hükmünde takip talebi bakımından düzenlenmemiştir. Bu durumda, rehinli taşınır malın maliki ile rehin borçlusunu rehin konusu malın mülkiyetinin devrine ilişkin icra takibinde zorunlu takip arkadaşı olacaktır⁷³.

Ayrıca birden fazla taşınır üzerinde rehin kurulması mümkündür. Örneğin, TİTRK m. 5'te sayılan taşınır varlıkların birden fazlası, aynı alacağın teminatı için rehin gösterilebilir⁷⁴. Toplu rehlin kurulabilmesi için, rehin konusu mallar ya aynı malike ya da borçtan müteselsilen sorumlu olan maliklere ait olmalıdır (TMK m. 855, 1). Borçtan müteselsilen sorumlu olanlara ait birden fazla mal üzerinde rehin kurulmuşsa, borçlular arasında zorunlu takip arkadaşlığı doğar; zira ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takip ancak taşınmazların tamamı hakkında yapılabilir (TMK m. 873, 3)⁷⁵.

İİK m. 149/b hükmüne göre de, rehinli malın maliki üçüncü kişi ise, üçüncü kişinin adının da takip talebinde yer alması gerekir. TSHY m. 41, 4'ün, temerrüt sonrası hakların kullanımında hakkında hüküm bulunmayan hallerde İİK'nın ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla ilâmsız takip hükümlerinin kıyasen uygulanacağına yönelik düzenlemesi uyarınca rehin veren üçüncü kişinin bilgileri de takip talebinde yer almalıdır⁷⁶.

2. Takip Talebinin İçeriği

TSHY'nin m. 31, 4 hükmünde takip talebinde “a) Rehin alacaklısının 9 uncu maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen bilgileri⁷⁷ b) Borçlunun 9 uncu maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen bilgileri⁷⁸ c) Rehnin güvence oluşturduğu borç bilgileri”

alınır” (TİTRK m. 11, 1). “(1) Taşınır varlık üzerinde aşağıdaki rehin sistemleri ile rehin kurulabilir: a) İlerleme sistemi b) Sabit derece sistemi (2) Taraflarca herhangi bir rehin sisteminin belirlenmemesi halinde rehin, ilerleme sistemine göre kurulmuş sayılır” (TSHY m. 24).

⁷² TSHY m. 9, 1/c “Üçüncü kişinin borçlu lehine taşınır varlığını rehin göstermesi halinde üçüncü kişinin kimlik numarası, adı, soyadı, imzası ve adresi ile varsa temsil ve ilzama yetkili temsilcinin kimlik numarası, adı, soyadı ve imzası”.

⁷³ Rehinli malın maliki (yani rehin veren) ile borçlunun farklı kişiler olması durumunda, borçlu tarafta zorunlu takip arkadaşlığından söz edilir (Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 436, dn. 6; Pekcanitez, s. 44; Kuru, s. 991-992; Kuru, 2016, s. 436; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, s. 458; Budak, s. 103-104; Koç, s. 94; Hasırcı, s. 233; Oral, s. 129; Dişel, Buse. *İcra Hukukunda Takip Arkadaşlığı*, 1. Baskı, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 2014, s. 101-102).

⁷⁴ Tuncer Kazancı, s. 77; Şenocak/ Kahraman/ Tuncer Kazancı/ Öcal Apaydın, s. 185-186.

⁷⁵ Budak, s. 98-99; Şenocak/ Kahraman/ Tuncer Kazancı/ Öcal Apaydın, s. 163.

⁷⁶ Şenocak/ Kahraman/ Tuncer Kazancı/ Öcal Apaydın, s. 163; Yılmaz, s. 241.

⁷⁷ “a) Rehin alacaklısının; 1) Tacir olması halinde ticaret unvanı, MERSİS numarası, adresi ile varsa temsil ve ilzama yetkili temsilcinin adı, soyadı, kimlik numarası ve imzası, 2) Kredi ve kefalet sağlayan kamu veya özel kurum ve kuruluşlar olması halinde kurum adı, adresi ve yetkili kişinin adı, soyadı, kimlik numarası ve imzası, n3) Esnaf olması halinde, kimlik numarası, adı, soyadı, imzası ve adresi ile varsa temsil ve ilzama yetkili temsilcinin adı, soyadı, kimlik numarası ve imzası”.

⁷⁸ “b) Rehin veren borçlu ise borçlunun; 1) Tacir olması halinde ticaret unvanı, MERSİS numarası, adresi ile varsa temsil ve ilzama yetkili temsilcinin kimlik numarası, adı, soyadı ve imzası, 2) Esnaf olması halinde, kimlik numarası, adı, soyadı, imzası ve adresi ile varsa temsil ve ilzama yetkili temsilcinin kimlik numarası, adı, soyadı ve imzası, 3) Çiftçi olması halinde kimlik numarası, ÇKS numarası, adı, soyadı, imzası, adresi ile varsa temsil ve ilzama yetkili temsilcinin kimlik numarası, adı, soyadı ve imzası, 4) Serbest meslek erbabı olması halinde kimlik numarası, adı,

hususlarının yer alması gerektiği düzenlenmiş; aynı maddenin devam eden fıkralarında ise takip talebine eklenmesi gereken belgeler belirtilmiştir.

Takip talebine eklenmesi gereken belgelerden biri değerlendirme raporudur. TSHY m. 31, 5'de yer alan, “*Takip talebinin ekinde Ticari İşlemlerde Taşınır Varlıkların Değer Tespiti Hakkında Yönetmelik uyarınca düzenlenen ekspertiz/değerleme raporuna yer verilir*” hükmü gereğince takip talebi ile birlikte değerlendirme raporu da icra dairesine verilmelidir.

Konumuz açısından, değerlendirme raporunun bir takip şartı niteliğini taşıyıp taşımadığı üzerinde durulmalıdır. Değerleme raporu takip talebine eklenmeden, icra müdürünün bu takibe devam etmesi mümkün müdür; yoksa icra müdürü değerlendirme raporunun takip talebine eklenip eklenmediğini kendiliğinden gözetmeli midir sorusuna yanıt aramak gerekir. Zira doktrinde takip talebine değerlendirme raporunun eklenmesi özel bir takip şartı olarak nitelendirilmiştir⁷⁹.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) 114. maddesinde dava şartlarını; 115. maddesinde ise dava şartlarının incelenmesini düzenlemiştir. İİK'da takip şartlarının neler olduğu; bu şartların kimin tarafından, ne zaman ve şekilde inceleneceği hususunda ayrı bir düzenleme mevcut değildir. Ancak kanaatimizce niteliğine uygun düştüğü ölçüde, icra hukukunda da HMK'da öngörülen dava şartları uygulanabilir⁸⁰.

Bütün takipler, takip talebi ile başlar ve kural olarak takip talebi icra dairesine verilir. İcra daireleri her ne kadar yargısal bir işlem yapmasalar dahi, tipik bir idarî organ olarak da nitelendirilemezler⁸¹. İcra işlerinde aslı görevli olan icra müdürünün, takip talebini alınca bazı hususları kendiliğinden gözetmesi gerektiği kabul edilmektedir. İcra müdürünün kendiliğinden gözetmesi gereken hususların bazıları açıkça kanun hükmüne dayanmaktadır. Örneğin, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte, alacaklı kambiyo senedinin aslını takip talebine eklemek zorundadır (İİK m. 167, 2) ve icra müdürü, senedin kambiyo senedi vasfını taşıdığını ve vadesinin geldiğini görürse ödeme emri gönderir (İİK m. 168, 1). Ancak bazı hallerde kanunda açıkça hüküm bulunmamasına rağmen icra müdürünün kendiliğinden dikkate alması gereken hususların varlığı kabul edilmektedir. Örneğin, takibin taraflarının takip ehliyetine sahip olup olmadıklarını icra müdürü kendiliğinden dikkate almalıdır⁸²; aksi halde kamu düzenine aykırılık nedeniyle yapılan işlem süresiz şikâyete tâbidir⁸³.

Değerleme raporu, herhangi bir belge olmayıp takip sürecinin seyri açısından önem taşımaktadır. Taraflar rehin sözleşmesi kurulurken malın değeri üzerinde serbestçe anlaşmamışsa, temerrüt sonrası hakların kullanımında taşınır varlığın değer tespiti için alacaklı tarafından rehin

soyadı, imzası ve adresi ile varsa temsil ve ilzama yetkili temsilcinin kimlik numarası, adı, soyadı ve imzası, 5) Sebze ve Meyve Üretici Örgütleri Hakkında Yönetmelik kapsamında yer alan üretici örgütü belgesine sahip üretici örgütü olması halinde üretici örgütü belge numarası, adresi ile varsa temsil ve ilzama yetkili temsilcinin kimlik numarası, adı, soyadı ve imzası”.

⁷⁹ Hasırcı, s. 236.

⁸⁰ Aynı yönde, Yılmaz, Ejder. “Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümlerinin İcra İflâs Uyuşmazlıklarında Uygulanabilirliği”, *Prof. Dr. Ramazan ARSLAN'a Armağan*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2015, s. 1847-1848; s. 1855-1856.

⁸¹ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 53.

⁸² Muşul, s. 204; Muşul, Timuçin. *İcra ve İflâs Hukukunda Şikâyet*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s. 103; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 123; Postacıoğlu, s. 118; Postacıoğlu/Altay, s. 143, 145.

⁸³ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 81; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 67.

veren yerleşim yerindeki sulh hukuk mahkemesine başvurulması ve sulh hukuk mahkemesinin de bu tespiti yetkilendirilmiş ekspertizlere yaptırması gerekmektedir (TİTRK m. 13). Görüldüğü üzere değerlendirme raporunun alınması için belli bir prosedürün işletilmesi şarttır. Rehinli taşınırın mülkiyetinin borçluya geçmesi ve malın değerinin belirlenmesi alacaklının alacağına tamamen kavuşup kavuşamayacağı (ya da borçlunun borcuna tamamen yetip yetmeyeceği) noktasında yol göstericidir. Bu nedenlerden ötürü değerlendirme raporunun takip talebine eklenmesi gerekir. İcra müdürü değerlendirme raporunun takip talebine eklenip eklenmediğini kendiliğinden incelemekle yükümlü müdür? Böyle bir inceleme yapmak suretiyle değerlendirme raporunun eklenmediği gerekçesi ile sıra cetvelini hazırlamaktan çekinebilir mi? TSHY m. 32'de, takip talebini alan ilgili icra dairesinin, değerlendirme raporunda belirlenen rehinli taşınır varlığın değerini esas alarak rehin alacaklılarının öncelik sırasını ve alacak miktarlarını gösteren bir cetvel hazırlaması gerektiği belirtilmiştir. Bu kapsamda takip talebine değerlendirme raporunun eklenmesi bir takip şartı olarak mı kabul edilmelidir sorusuna olumsuz bir yanıt vermek gerekir. İcra müdürünün takibe devam edebilmesi için kanun ya da yönetmelik tarafından öngörülen her husus takip şartı olarak nitelendirilmez. Zira icra müdürü icra takibinin yürütülmesi esnasında birbiriyle bağlantılı her birisi sürecin halkası niteliğinde pek çok işlemi yapmak zorundadır. İcra müdürünün yapması/kaçınması gereken her işlemi takip şartı olarak kabul etmek mümkün değildir. İİK'da ayrıca ve açıkça takip şartlarının belirlenmemiş olması yani hangi hususların icra müdürü tarafından gözetilmesi gerektiğinin düzenlenmemesinin olumsuz sayılabilecek etkisi süresiz şikâyet ile bertaraf edilebilir niteliktedir.

Kanaatimizce, değerlendirme raporunun takip talebine eklenmesi bir takip şartı olarak nitelendirilmemelidir. Zira takip şartlarının nelerden ibaret olduğu hususunda İİK'da açık bir belirleme yoktur. TSHY m. 31, 5'te, takip talebinin ekinde ekspertiz/değerlendirme raporuna yer verileceği belirtilmiştir. Değerlendirme raporu takip talebine eklenmemişse, icra müdürü sıra cetvelini hazırlayamaz. Zira değerlendirme raporu olmaksızın icra müdürü malın değerini tayin edemez. Değerlendirme raporu takip talebi ile birlikte icra dairesine verilmemişse; icra müdürü sıra cetvelini hazırlamaktan kaçınır. Alacaklı, takip talebine değerlendirme raporunun eklenmesini zorunlu görmeyip sıra cetvelinin hazırlanması gerektiğini düşünüyorsa; icra müdürünün sıra cetvelini hazırlamaktan kaçınmasını şikâyet yoluyla ileri sürebilir.

Taraflar rehin hakkı kurulurken aralarında serbestçe anlaşmamışlarsa; değerlendirme raporu, ancak rehin alacaklısının rehin veren yerleşim yerindeki sulh hukuk mahkemesine başvurmak suretiyle alabileceği bir belgedir ve bu bir çekişmesiz yargı işidir⁸⁴. HMK m. 382 vd. çekişmesiz yargı için ölçütler düzenlenmiş ve hangi işlerin çekişmesiz yargı işi olduğu tadadî şekilde sayılmıştır. Rehin borçlusunun temerrüde düşmesi üzerine rehin alacaklısı sulh hukuk mahkemesinden değerlendirme raporu talep edebilir. Burada rehin alacaklısı davacı değildir ve rehin alacaklısı ile rehin borçlusu arasında bir uyuşmazlık yoktur; sadece rehin konusu taşınır varlığın değerinin tespit edilmesi talebi söz konusudur.

TİTRK m. 13'te değer tespiti düzenlenmiş; maddenin ilk fıkrasında "*Taraflar, rehin hakkının kurulması öncesinde rehne konu taşınırın değerinin tespiti amacıyla ikinci fıkrada*

⁸⁴ Değer tespitinin hukukî niteliğinin çekişmesiz yargı işi olduğu hakkında bkz.: Şenocak/ Kahraman/ Tuncer Kazancı/ Öcal Apaydın, s. 165.

belirtilen usulle değer tespiti yaptırabilir” hükmü zorunlu olmamakla beraber, rehin kurulmadan önce de değer tespitinin yapılmasının mümkün olduğunu göstermiştir⁸⁵. Her ne kadar zorunluluk arz etmese dahi, hem teminat miktarının sağlıklı belirlenebilmesi hem de borcun ifa edilmemesi durumunda söz konusu olacak yaptırımlarda rehin borçlusunun ve rehin alacaklısının korunabilmesi için rehinli malların değerinin doğru şekilde tespit edilmesi önem taşır⁸⁶. Ancak maddenin ikinci fıkrasının ilk cümlesinde ise “Rehinli taşınır varlığın birleşmesi veya karışması durumunda ya da temerrüt sonrası hakların kullanımında, alacaklının başvurusu üzerine rehin verenin yerleşim yerindeki sulh hukuk mahkemesince taşınırın değeri ekspertiz hizmeti sunan gerçek veya tüzel kişilere üç gün içerisinde tespit ettirilir. Bu değer tespitine itiraz edilmesi hâlinde, mahkemece üç gün içerisinde yeni bir değer tespiti yaptırılır. İtiraz üzerine ekspertiz hizmeti sunan gerçek veya tüzel kişiler üç gün içerisinde değer tespiti yapar. İtiraz üzerine yapılan değer tespiti kesindir. Bu tespit yapıldığı tarihten itibaren iki yıl geçmedikçe yeniden değer tespiti istenemez. Değer tespitine ilişkin rapor rehin verene ve rehin alacaklılarına tebliğ edilir” düzenlemesine yer verilmiştir. Buna göre, konumuz açısından bakıldığında temerrüt gerçekleşmişse ve buna bağlı olarak rehin alacaklısı haklarını kullanmak istiyorsa, değer tespiti yaptırılması zorunludur⁸⁷. Rehin kurulmadan önce taraflar herhangi bir değerlendirme hizmeti almaksızın aralarında serbestçe rehin konusu varlığın değerini tespit edebilirken; temerrüt sonrasında bu tespit sulh hukuk mahkemesince, üç gün içerisinde ekspertiz hizmeti sunan kişilere yaptırılacak; bu yapılan tespite itiraz halinde üç gün içerisinde yeni bir değer tespiti gerçekleştirilecek; itiraz üzerine yapılan bu değer tespiti kesin olup iki yıl geçmedikçe yeni tespit yapılamayacaktır (TİTRK m. 13, 2).

Bu değerlendirme raporu Ticarî İşlemlerde Taşınır Varlıkların Değer Tespiti Hakkında Yönetmelik (TDTY) hükümleri doğrultusunda hazırlanır. TDTY m. 7 “Rehne konu taşınır varlığın değer tespiti, rehin hakkının kurulması öncesinde rehin alacaklısı ile rehin veren arasında herhangi bir değerlendirme hizmeti alınmaksızın serbestçe kararlaştırılabilir veya yetkili mahkemeden rehne konu taşınır varlığın değerini bu Yönetmelik hükümlerine göre tespit ettirmek üzere talepte bulunulur. Rehin alacaklısı, borçlunun temerrüde düşmesini müteakip rehne konu taşınır varlığın değerini bu Yönetmelik hükümlerine göre tespit ettirir” hükmüyle değer tespit zamanını düzenlemektedir.

Malın değerini önemli ölçüde etkileyen bir neden ortaya çıkmışsa; örneğin doğal afet nedeniyle mal zarar görmüşse iki yıllık süre içinde yeniden değer tespiti yapıp yapılamayacağı sorusunu TİTRK ve TDTY yanıtsız bırakmıştır. Örneğin değer tespitinin kesinleşmesinden üç ay sonra sel, deprem, yangın gibi bir doğal afet neticesinde mal hasar görmüş, değeri düşmüşse; iki yıllık süre dolmadan da yeniden değer tespiti istenebilmelidir⁸⁸.

Kanaatimizce iki yıllık kesinlik süresinin öngörülmesinin sebebi, sürekli değer tespiti talebinde bulunarak sürecin iyiniyetten uzak şekilde sürüncemede bırakılmasının, uzatılmasının önüne geçmektir. Ancak rehin kurulmadan önce değer tespiti yapılmış ve iki yıllık süre dolmadan

⁸⁵ Göle/ Aydoğan, s. 36; Hasırcı, s. 235.

⁸⁶ Göle/ Aydoğan, s. 36.

⁸⁷ Hasırcı, s. 236.

⁸⁸ İİK m. 128/a, 2 “Kesinleşen kıymet takdirinin yapıldığı tarihten itibaren iki yıl geçmedikçe yeniden kıymet takdiri istenemez. Ancak, doğal afetler ve imar durumundaki çok önemli değişiklikler meydana getiren benzer hallerde yeniden kıymet takdiri istenebilir”.

borçlu temerrüde düşmüşse; artık yeni bir değer tespiti istenemeyeceğinden, taşınır varlığın o günkü gerçek değerinin tespit edilememesi gibi bir sorunla karşı karşıya kalınması muhtemeldir ki bu durum hem alacaklının hem de borçlunun aleyhine sonuç doğurabilecek niteliktedir. Bir örnekle açıklamak gerekirse, rehne konu taşınır varlığın değeri 500.000 TL olarak tespit edilmiş; on beş ay sonra borçlu temerrüde düşmüşse; bu taşınır varlığın değeri özellikle enflasyon, döviz kuru gibi etmenlerden dolayı bu kısa gibi görünen süre içinde 700.000 TL'ye çıkmış olabilir. Diğer taraftan teslimsiz taşınır rehin sözleşmesi söz konusu olup taşınır varlık borçlunun elinde kalmaktadır ve borçlu bu taşınırı kullanmaya devam etmektedir ve bu kullanıma bağlı olarak malın değeri 400.000 TL'ye de düşmüş olabilir. Taşınır varlığın takibin yapıldığı sıradaki gerçek değerinin tespiti alacaklı ve borçlunun menfaatine ve hakkaniyete daha uygundur.

Takip talebine, değerlendirme raporunun dışında rehin sözleşmesinin aslının veya borçlu sayısından bir fazla olacak şekilde rehin alacaklısı veya temsil ve ilzama yetkili temsilcisi tarafından onaylanmış örneğinin eklenmesi zorunludur (TSHY m. 31, 6). Bu hükme göre, rehin sözleşmesinin aslı veya usulüne uygun şekilde onaylanmış örneği, takip talebinin ekinde yer almazsa, icra müdürünün bir sonraki aşamaya geçmemesi yani sıra cetvelini hazırlamaması gerekir. Rehin sözleşmesinin takip talebine eklenmesinin bir takip şartı olup olmadığı üzerinde durulmalıdır. Daha önce de belirttiğimiz üzere her hususun takip şartı olarak nitelendirilmesi mümkün değildir; zira İİK'da dahi açıkça düzenlenmemiş bir kavram olan takip şartını dar yorumlamak gerekir. Örneğin, İİK'ya göre, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte icra müdürünün ödeme emri gönderebilmesi için kambiyo senedinin aslının icra dairesine verilmiş olması şarttır ve icra müdürü bu hususu kendiliğinden gözetmelidir. Bun rağmen icra müdürü, kambiyo senedinin aslı olmaksızın borçluya ödeme emri göndermişse, borçlu şikâyet yoluyla icra mahkemesinden ödeme emrinin iptalini isteyebilir. Burada da rehin sözleşmesinin yokluğuna rağmen icra müdürü sıra cetvelini hazırlayıp ilgililere tebliğ etmişse, bundan dolayı menfaati zarar gören ilgililer, şikâyet yolunu işletebilir.

Takip talebini düzenleyen TSHY m. 31'in üç fıkrası birlikte değerlendirildiğinde farklı sonuçlara varmak mümkündür.

TSHY m. 31, 5 "*Takip talebinin ekinde Ticari İşlemlerde Taşınır Varlıkların Değer Tespiti Hakkında Yönetmelik uyarınca düzenlenen ekspertiz/değerleme raporuna yer verilir*".

TSHY m. 31, 6 "*Rehin sözleşmesinin aslının veya borçlu sayısından bir fazla olacak şekilde rehin alacaklısı veya temsil ve ilzama yetkili temsilcisi tarafından onaylanmış örneğinin takip talebi ekinde icra müdürlüğüne verilmesi zorunludur*".

TSHY m. 31, 7'de ise "*İcra müdürlüğüne, Sicilden⁸⁹ alınmış rehin verenin, rehinli taşınır varlığın zilyedinin, sonraki sırada yer alan rehin alacaklılarına ve rehinli taşınır varlığa ait bilgileri gösterir belge verilir*" hükmü yer almaktadır.

TSHY, değerlendirme raporuna takip talebinde yer verilmesini ve rehin sözleşmesinin takip talebine eklenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca sicilden alınan rehin verenin, rehinli taşınır varlığın zilyedinin, sonraki sırada yer alan rehin alacaklılarına ve rehinli taşınır varlığa ait bilgileri gösterir belgenin icra dairesine verilmesi gerektiğini belirtmiştir. TSHY'nin lafzından hareketle,

⁸⁹ Rehinli Taşınır Sicili noterler nezdinde tutulmaktadır.

değerleme raporu, takip talebi ile verilmesi gereken ancak verilmese bile sürecin devamını engellemeyecek nitelikte bir belgedir. Rehin sözleşmesinin ise takip talebine eklenmesi zorunludur; aksi halde icra müdürü bir sonraki aşamaya geçerek işlem yapamaz. Sicilden alınmış belgenin ise muhakkak takip talebine eklenmesi gerekmez; daha sonra da getirilebilecek bir belgedir; zira bu belge için takip talebine eklenir denilmemiştir; yani takip talebi ile verilmesi gerektiği yönünde zamansal bir düzenleme getirilmemiştir. Esasen TSHY bu maddesinde takip talebini düzenlerken takip talebi ile nelerin icra dairesine verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Ancak görüldüğü üzere maddenin kaleme alınış biçiminden ötürü farklı anlamların çıkarılması mümkündür.

B. Sıra Cetveli

Sıra cetveli, takibin son aşaması olan paraların paylaşılmasından önce hazırlanır ve kesinleşen cetvele göre paralar alacaklılara dağıtılır.

Tamamlama haczi neticesinde haczedilen malların satış tutarıyla daha önce haczedilmiş ve satılmış malların satış bedelleri toplamı, aynı derecede hacze iştirak eden tüm alacaklıların alacaklarının tamamına kavuşmasına yetmezse, icra dairesi tarafından sıra cetveli düzenlenir. (İİK m. 140)⁹⁰.

Tek bir alacaklının olduğu ya da satış bedelinin alacaklıların alacağına tamamını karşılamaya yettiği hallerde sıra cetveline ihtiyaç yoktur⁹¹. Bu kapsamda, rehinli taşınır varlığın üzerinde sadece bir rehin hakkı varsa, sıra cetveli düzenlenmesi gerekli değildir⁹².

Yukarıda da belirttiğimiz üzere, TSHY temerrüt sonrası hakların kullanımı ile ilgili *sui generis* bir takip usulü benimsemiştir. Sıra cetvelinin hazırlanma aşaması da değişiklik göstermekte, takip talebinin verilmesinden sonra sıra cetveli düzenlenmektedir.

Takip talebini alan ilgili icra dairesi, değerlendirme raporunda belirlenen rehinli taşınır varlığın değerini esas almak üzere rehin alacaklılarının öncelik sırasını ve alacak miktarlarını gösteren bir sıra cetveli hazırlar (TSHY m. 32). Buradaki sıra cetveli takip talebinin verilmesinden sonra, ancak ödeme emrinin gönderilmesinden önce düzenlenen özel bir sıra cetvelidir⁹³.

Ticarî işlemlerde taşınır rehni, borçlu temerrüde düşmüşse, esasen birinci derecedeki (öncelikli) alacaklının⁹⁴ taşınır varlığın mülkiyetinin kendisine devrini talep etmesi benimsenmiştir. Alacaklı, bu yola başvurarak alacağını tahsil etmeyi tercih ederse, rehlin paraya

⁹⁰ Kuru, s. 732; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 356-357; Üstündağ, s. 296; Muşul, s. 758; Yılmaz, s. 242; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 238; Görgün/ Börü/ Kodakoğlu, s. 249; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, s. 329; Karakaş, Cemal Fazıl. *İcra ve İflâs Hukukunda Sıra Cetveli*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1996, s. 5-6. Daha ayrıntılı tanım hususunda bkz.: Meriç, Nedim. *Paylaşırma Kuralları ve Sıra Cetveline Müracaat Yolları*, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2015, s. 112 vd.

⁹¹ Görgün/ Börü/ Kodakoğlu, s. 249; Üstündağ, s. 296-297.

⁹² Bilgin, s. 633; Karakaş Erbaş, s. 209.

⁹³ Yılmaz, s. 242.

⁹⁴ Sıra cetvelinin düzenlenmesinde, öncelik hakkının tespiti sabit derece veya ilerleme sisteminin tercih edilmesine göre değişecektir. Rehin sözleşmesinde *ilerleme sisteminin* belirlenmiş olması halinde *tescil adına* göre belirlenen *ilk rehin alacaklısı* veya temsil ve ilzama yetkili temsilcisi; rehin sözleşmesinde *sabit derece sisteminin* belirlenmiş olması halinde *derece ve sıra olarak en önde bulunan rehin alacaklısı* veya temsil ve ilzama yetkili temsilcisi borçlunun temerrütünün gerçekleşmesi halinde rehinli taşınır varlığın mülkiyetinin devrini talep etmeye yetkilidir (TSHY m. 31, 1).

çevrilmesi ve paraların paylaşılması aşamaları söz konusu olmaz. Rehin konusu taşınır varlık üzerinde bir alacaklının rehin hakkı varsa sıra cetveline gerek kalmaz. Ancak birden fazla rehin alacaklısı varsa ve öncelikli alacaklı malın mülkiyetinin devrini talep ederse, diğer alacaklıların sırasının ve alacak miktarının tespiti için sıra cetveli gerekir.

Birden fazla rehin alacaklısı söz konusu olup, öncelik hakkına sahip rehin alacaklısı malın mülkiyetinin kendisine devrini talep etmişse; ancak malın değeri alacak miktarından fazla ise, öncelik hakkı olan rehin alacaklısı fazla kısmı icra dairesinin hesabına yatırır; işte bu fazla kısım üzerinde diğer alacaklılarının alacağı sıralarına ve paylarına göre dağıtılır. Bu olasılık bakımından da sıra cetveli yapılması gerekir⁹⁵.

Sıra cetveli TSHY m. 33 uyarınca hazırlanır. Bu düzenlemeye göre, öncelik hakkı değişik olasılıklara göre şekillenmektedir. Aynı taşınır varlık üzerinde birden fazla rehin hakkı kurulmuş olması halinde Kanun ve bu Yönetmelik hükümlerine göre öncelik hakkı derece belirtilmeksizin kurulmuş rehinlerde rehlin kuruluş anına göre, sabit derece sistemine göre kurulmuş rehinlerde derecenin sırasına göre belirlenir. İlerleme sisteminde sonraki sırada yer alan rehin alacaklısına diğer alacaklıların muvafakati ile verilen boşalan dereceye geçme hakkı, diğer alacaklılara göre öncelik hakkına da muvafakat edildiği anlamına gelir. Bu halde önceki sırada yer alan rehin alacaklısı alacağını tamamen almadan bir sonraki rehin alacaklısına ödeme yapılmaz. Sabit derece sisteminde boşalan dereceye geçme hakkı verilen sonraki derecede bir rehin alacaklısına o derecenin sağladığı güvence kadar ödeme yapılır. Belirlenen bu esaslar dairesinde hazırlanan sıra cetveli, icra dairesi tarafından ilgililere (TSHY m. 4, 1/e); yani rehin alacaklısına, rehin veren borçluya veya borçlu lehine rehin veren üçüncü kişiye, tebliğ edilir (TSHY m. 32, 2).

Her rehin alacaklısı sıra cetveli örneğinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde rehinli taşınır varlığın bulunduğu yer veya rehin alacaklısının yerleşim yeri asliye hukuk mahkemesinde ilgililer aleyhine dava açarak cetvel içeriğine itiraz edebilir. İtiraz alacağın esas ve miktarına ilişkin olmayıp yalnızca sıraya ilişkin ise icra mahkemesine şikâyet edilebilir (TSHY m. 34). Bu düzenleme esasen İİK m. 142'deki hükümlerle paraleldir.

1. Sıra Cetveline Karşı İtiraz Davası

Alacaklı, sıra cetveline kabul edilmiş başka bir alacaklının alacağına veya onun sırasına itiraz etmek istiyorsa, sıra cetveline karşı mahkemede itiraz yoluna başvurulmalı; o alacaklıya karşı genel mahkemede dava açmalıdır⁹⁶. Bir taşınır varlığın üzerinde birden fazla rehin kurulması mümkündür. Bu durumda bir rehin alacaklısı, başka bir rehin alacaklısının aslında rehin hakkına sahip olmadığını, belirtilen miktarda alacağının bulunmadığını ya da belirtilen derecede rehin alacaklısı olmadığını ileri sürebilir. Görüldüğü üzere bunlar maddî hukuka, hakkın özüne ilişkin iddialardır ve genel mahkemede görülerek karara bağlanır⁹⁷.

⁹⁵ Şenocak/ Kahraman/ Tuncer Kazancı/ Öcal Apaydın, s. 172.

⁹⁶ Kuru, s. 736; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 358; Pekcantez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 241; Görgün/ Börtü/ Kodakoğlu, s. 253; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, s. 334-335; Meriç, s. 174-175; Karakaş, s. 202.

⁹⁷ Bilgin, s. 637.

Her ne kadar sıra cetvelinin ilgililere tebliği öngörülmüşse de (İİK m. 141); sıra cetveline itiraz hakkına sadece alacaklılar sahiptir (İİK m. 142); sıra cetveli ile ilgisi olsa bile alacaklı olmayan kişilerin itiraz hakkı bulunmamaktadır⁹⁸.

TİTRK'da, bu kanunun uygulanmasından doğan uyuşmazlıklar bakımından herhangi bir mahkeme görevli kılınmadığı gibi; sıra cetveline itirazda da görevli mahkeme hususunda bir düzenleme yapılmamıştır.

TSHY m. 34, 1'de sıra cetveline itiraz için asliye hukuk mahkemesi görevli olarak gösterilmiştir. Ancak yönetmelikle görevli mahkeme belirlenmesi, Anayasa m. 142'deki "*Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir*" ilkesine aykırıdır⁹⁹.

TİTRK'da bu hususta (gerek bu kanundan doğan uyuşmazlıklar açısından gerekse sıra cetveline itiraz açısından) görevli mahkemenin tayin edilmemiş olması bir eksiklik değildir ve bu nedenle yönetmelikle görevli mahkemenin belirtilmesi düşünülemez. Zira TİTRK bir düzenleme yapmamış ise, genel hükümler çerçevesinde görevli mahkemenin tespit edilmesi mümkünken; düzenleyici idarî işlemle görevli mahkeme tayini Anayasaya aykırıdır. Kaldı ki, burada genel hükümlere göre görevli mahkemenin tespiti daha uygundur. TİTRK kapsamında doğan uyuşmazlıklar esas itibarıyla ticarî niteliktedir; ki zaten kanunun adı ticarî işlemlerden kaynaklanan taşınır rehnidir. Özellikle kredi veren tarafta banka veya finans kuruluşlarının bulunduğu düşünülürse, TTK m. 4 hükmü gereğince asliye ticaret mahkemesinin görevli olması gerektiği düşünülebilir¹⁰⁰. Eğer iki esnaf arasında TİTRK kapsamında yapılmış bir taşınır rehni sözleşmesi varsa; çıkabilecek uyuşmazlıklar bakımından görevli mahkeme asliye hukuk olmalıdır¹⁰¹.

2. Sıra Cetveline Karşı Şikâyet

İcra müdürünün sıra cetvelini hazırlarken takip hukuku hükümlerine aykırı hareket ettiği iddia ediliyorsa, sıra cetveline karşı şikâyet yoluna gidilebilir. İİK m. 16 çerçevesinde bütün hususlardan ötürü sıra cetveline karşı şikâyet yoluna gidilebilir. Ancak genellikle alacaklının istediği sıraya kabul edilmemesi şikâyete konu edilir¹⁰² ve İİK m. 142, 3 ile TSHY m. 34, 2 hükmü birbirine paraleldir. TİTRK ve TSHY kapsamında, İİK'dan farklı bir takip usulü benimsenmiş olsa dahi icra dairesinin yapmış olduğu işlemlere karşı İİK m. 16 uyarınca şikâyet yolu işlerlik kazanır.

⁹⁸ Muşul, s. 776; Şenocak/ Kahraman/ Tuncer Kazancı/ Öcal Apaydın, s. 173.

⁹⁹ Aynı yönde; Yılmaz, s. 244; Hasırcı, s. 242.

¹⁰⁰ TİRK m. 22 "*Bu kanunun uygulanmasından çıkacak anlaşmazlıkların halli ticari sicilin bulunduğu mahallin Ticaret Mahkemelerinin görevi dahilindedir*".

¹⁰¹ TİTRK, göreve ilişkin bir düzenleme yapmamıştır. Bu nedenle bu kanundan doğan uyuşmazlıklarda genel hükümlere göre hareket edilmesi gerekir. Örneğin, rehin sözleşmesinin her iki tarafı da tacirse ticarî dava söz konusu olur (Börü, Levent/ Koçyiğit, İlker. *Ticari Dava*, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, s. 52-53).

¹⁰² Kuru, s. 734; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 358; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 240; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, s. 333- 334; Karakaş, s. 196-197.

Sıra cetvelindeki bir alacaklı, sıra cetvelinde daha önceki bir sıraya alınan alacaklının alacağına varlığına ya da miktarına değil de sadece rehin hakkının varlığına karşı çıkmak isterse (rehin, rehinli alacaklının sırasını belirleyeceğinden) şikâyet yoluna gidilebilir¹⁰³.

İcra mahkemesi, şikâyeti kabul eder ve sıra cetvelinin tekrar düzenlenmesine karar verirse, icra müdürü sıra cetvelini icra mahkemesinin kararı doğrultusunda düzenleyerek, ilgililere tebliğ eder; zira sıra cetvelindeki değişiklik sadece şikâyet eden rehin alacaklısını değil; sıra cetvelinde yer alan tüm alacaklıları etkileyebilir. İcra mahkemesinin kararı ile değişen sıra cetveline karşı tekrar şikâyet yolunun işletilmesi mümkündür.

C. Ödeme Emri ve Ödeme Emrine İtiraz

Genel haciz yoluyla takipte, takip talebini (İİK m. 58) alan icra müdürü, ödeme emri hazırlayarak borçluya tebliğ eder (İİK m. 61). Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla ilâmsız takipte de takip talebinden sonra, borçluya (ve varsa rehinli malın sahibi üçüncü kişiye) ödeme emri düzenlenerek gönderilir (İİK m. 146; İİK m. 149/b). Ancak TİTRK'e ve TSHY'e göre işlerlik kazanan bu takipte, takip talebinin ardından hazırlanan sıra cetveline karşı itiraz veya şikâyet yoluna başvurulmaz veya bu yollara başvurulmasına rağmen bunlar reddedilirse; icra müdürü, borçluya ve rehni veren üçüncü kişi ise taşınır varlığın maliki üçüncü kişiye ödeme emri gönderir; durumu rehinli taşınır varlık üzerindeki sonra gelen rehin hakkı sahiplerine bir ihbarname ile bildirir (TSHY m. 35, 1). Ödeme emrinde, ödeme süresinin on beş gün olduğu; borcun yedi gün içinde ödenmemesi halinde rehinli taşınır malın mülkiyetinin alacaklıya devredileceği ihtar edilir (TSHY m. 35, 2).

Ödeme emrine itiraz ise TSHY m. 36'da düzenlenmiş; itiraz hakkında İİK m. 148 ile 150/d'nin kıyasen uygulanacağını belirtilmiştir. Bu hükümler ipoteğin paraya çevrilmesi yolunu göstermektedir¹⁰⁴. Ancak ödeme emrine itiraz bakımından İİK'ya yapılan atıf hükmü sınırlıdır¹⁰⁵. Burada ödeme emrine itiraz bakımından İİK m. 150/a'ya mı atıf yapılmak istendiği değerlendirilmelidir. Zira İİK m. 150/a hükmünde ipoteğin paraya çevrilmesi yolunda ödeme emrine itirazın usulü ve hükümleri düzenlenmiş ve ödeme emrine itiraz halinde kural olarak İİK m. 62 ile 72 hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. Borçlunun temerrüde düşmesi üzerine rehin konusu taşınır varlığın mülkiyetinin devrini talep eden alacaklı takip talebinde bulunur, icra dairesi sıra cetveli hazırlayarak ilgililere tebliğ eder, sıra cetveline karşı itiraz veya şikâyet yolları işletilmezse veya bu yolların işletilmesi sonucunda mahkemece ret kararı verilirse, borçluya ödeme emri gönderilir; borçlu ise ödeme emrine itiraz edebilir. Burada da süresi içinde yapılan ödeme emrine itiraz takibi durdurmalıdır (İİK m. 66, 1). İtirazın hükümden düşürülmesini isteyen

¹⁰³ Muşul, s. 773. "...İcra ve İflas Kanunu'nun 142/son maddesi uyarınca sıra cetveline itiraz yalnız sıraya ilişkinse şikâyet yolu ile İcra Mahkemesi'ne arz olunur. Somut olayda davacı yan, davalının alacağına hiç ya da sıra cetvelinde gösterildiği miktarda olmadığı yolunda bir itirazda bulunmamış, davalı yanın üst sıraya alınmasına dayanak teşkil eden rehin sözleşmesinin geçersizliğini ileri sürmüştür. Rehnin geçerli olup olmaması, rehin hakkı sahibinin alacaklının sırasını belirleyen bir husus olup, davanın anılan yasa hükmü çerçevesinde İcra Mahkemesi'nce görülüp karara bağlanması gerekirken, yazılı şekilde hüküm oluşturulmasında isabet görülmemiştir..." Yargıtay 19. HD, E. 2006/11710, K. 2007/1958, T. 01.03.2007 (HukukTürk).

¹⁰⁴ İpoteğin paraya çevrilmesinde takip talebi (İİK m. 148); adres gösterme zorunluluğu (İİK m. 148/a); icra emri (İİK m. 149); icranın geri bırakılması (İİK m. 149/a); ödeme emri (İİK m. 149/b); ödeme emrine itiraz (İİK m. 150); itirazın incelenmesi usulü ve hükümleri (İİK m. 150/a); kiracılara haber verme (İİK m. 150/b); tapu idaresine haber verme (İİK m. 150/c); satış hazırlıkları (İİK m. 150/d).

¹⁰⁵ Aynı yönde, Yılmaz, s. 246; Yurtman, s. 98.

alacaklı ya genel mahkemede itirazın iptali davası açar ya da icra mahkemesinden itirazın kaldırılmasını talep edebilir¹⁰⁶.

İİK m. 150/a, 1, 1'e göre; "İpotek, bir cari hesap veya işleyecek kredi vesaire gibi bir mukavelenin teminatı olarak verilmişse, icra mahkemesi bu mukavele ve bununla ilgili sair belge ve makbuzları 68 inci maddedeki esaslara göre incelemek yetkisini haizdir". Ticarî işlemlerde taşınır rehninin, cari hesap veya işleyecek kredi gibi bir sözleşmenin teminatı olarak verilmesi durumunda, sözleşme ve bununla ilgili belge ve makbuzları, icra mahkemesi İİK m. 68'e göre inceleyebilir; itirazın kaldırılmasına karar verebilir.

Burada üzerinde durulması gereken bir diğer konu ise, ödeme emrine itiraz edilirken rehin hakkına itirazın söz konusu olup olamayacağıdır. TSHY m. 36, 2'de "Sırf rehin hakkına itiraz edilmesi halinde itiraz sonuçlanıncaya kadar mülkiyet alacaklıya devredilmez. Bu aşamada rehin hakkına itiraz edilmediyse bundan sonra yapılacak itirazlar dinlenmez" hükmü yer almaktadır.

Resmî bir makamın ya da memurun huzurunda düzenlenmiş veya resmî bir makam ya da memurun herhangi bir şekilde düzenlenmesine katıldığı senede resmî senet denir (NK m. 89, 90)¹⁰⁷. TİTRK m. 4, 1'in "Rehin hakkı, rehin sözleşmesinin Sicile tescil edilmesiyle kurulur" hükmü doğrultusunda rehin hakkının resmî bir senetle tespit edildiği sonucu ortaya çıkmaktadır. İİK m. 150, 1'e göre; ipotek hakkı resmî bir senetle tespit edilmiş olduğundan rehin hakkına itiraz konusu edilemez; ancak menfî tespit davası açılabilir¹⁰⁸.

Borçlu cari hesap veya kısa, orta, uzun vadeli kredi şeklinde işleyen nakdi kredileri ve gayri nakdi kredileri teminen alınan ipotekler başlığını taşıyan İİK m. 150/1 hükmü, elinde ilâm olmayan veya ipotek akit tablosu kayıtsız şartsız borç ikrarını içermeyen bir kredi kuruluşunun, kredi ilişkisi doğrultusunda taşınmaz üzerine ipotek tesis etmesi durumunda, ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla ilâmlı takip yapabileceğini öngörmektedir. Bu hükümlerle, her ne kadar taşınır rehninin değil, ipoteğin paraya çevrilmesini düzenlenmiş olsa da gerek TİTRK m. 18'te gerekse TSHY m. 42'te, hüküm bulunmayan hallerde TMK'nın taşınmaz rehnine ilişkin hükümleriyle İİK'nın ipoteğin paraya çevrilmesi hakkındaki hükümlerinin kıyasen uygulanacağı belirtilmiştir. Bu kapsamda, kredi kuruluşları, TİTRK hükümleri doğrultusunda taşınır rehni karşılığında İİK m. 150/1 uyarınca bir kredi sözleşmesi yapmışsa ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla ilâmlı takip başlatabilir. Ancak burada alacaklı kredi kuruluşunun TSHY'e göre rehin borçlusuna karşı takip başlatması durumunda, iki olasılık ortaya çıkabilir. Birinci olasılık, sıra cetveli hazırlanıp, daha sonra borçluya ödeme emri gönderilmesi; ikinci olasılık ise borçluya doğrudan icra emri çıkarılmasıdır. TSHY m. 35, 3'te, İİK m. 150/1 hükmünün saklı olduğu belirtilmiştir. Bu kapsamda kredi kuruluşu ödeme emri yerine icra emri çıkarılmasını isteyebilir. TSYH m. 29, 2'de ise "Rehin sözleşmesinin ilâm niteliğinde bir belgeye bağlanmış olması halinde 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 24 üncü maddesi kıyasen uygulanır" hükmü yer almakta; rehin alacaklısının elinde ilâm niteliğinde bir

¹⁰⁶ Aynı yönde, Yılmaz, s. 246-247.

¹⁰⁷ Özbek, Mustafa Serdar. *Noter Senetlerinde Sahtelik*, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013, s. 59; Deliduman, Seyithan. "Medenî Usul Hukukunda Senet ve Senetlerle Yazılı Şekil Arasında İlişki", *Atatürk Üniversitesi Erzurum Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 4, S. 1-2, 2000, s. 423; Arslan, Ramazan/ Yılmaz, Ejder/ Taşpınar Ayvaz, Sema/ Hanağası, Emel. *Medenî Usul Hukuku*, 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 432; Erdönmez, Güray. *Pekcanitez Usûl Medenî Usûl Hukuku*, 15. Baskı, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 1779.

¹⁰⁸ Kuru, 2016, s. 438, dn. 11; Şenocak/ Kahraman/ Tuncer Kazancı/ Öcal Apaydın, s. 177.

belge olması durumunda, rehin alacaklısının taşınır teslimi bakımından ilâmlı icraya başvurabilmesi mümkün kılınmaktadır. Her ne kadar kredi kuruluşunun elinde ilâm niteliğinde bir belge yoksa da; ödeme emrini düzenleyen TSHY m. 35, 3'te İİK m. 150/1 hükmünün saklı olduğu belirtildiğinden; icra emri gönderilmesi gerektiği dolaylı olarak söylenebilir.

D. İcra Emri

İİK m. 24 uyarınca, icra dairesinin borçluya icra emri gönderilebilmesi için alacaklının ilâm ya ilâm niteliğinde bir belgeye sahip olması gerekir. İlâm, taraflardan her birine verilen hüküm nüshasıdır (HMK m. 301, 2). İlâm niteliğindeki belgeler (İİK m. 38) ise, ilâmların icrasına ilişkin hükümlere tâbidirler; ancak ilâmlar gibi kesin hükmün etki ve sonucunu göstermez¹⁰⁹.

Alacak veya rehin hakkı ya da her ikisi birden ilâm ya da ilâm niteliğindeki bir belgeyle tespit edilmişse, ilâmların icrasına ilişkin hükümler kıyasen uygulanır (İİK m. 150/h). Ancak TSHY m. 37'de bütün bu kuralların dışında bir icra emri öngörülmüştür. Buna göre, ödeme emrine itiraz edilmezse veya ödeme emrine itiraz edilmiş ve icra mahkemesi itirazı kaldırmışsa ya da asliye hukuk mahkemesinde itirazın iptali davası açılmış ve dava alacaklının lehine sonuçlanmışsa; alacaklı bu ilâmı icra dairesine verirse icra emri tebliğ etmek suretiyle borçluya veya taşınır varlığı zilyetliğinde bulundurana yedi gün içinde o varlığın teslimi emredilir.

Borçlunun ödeme emrine itiraz etmesi üzerine alacaklının bu itirazı hükümden düşürmek için gidebileceği bir yol olan itirazın iptali davasının (İİK m. 67) asliye hukuk mahkemesinde açılması öngörülmüştür; zira TSHY m. 37'de asliye hukuk mahkemesinde açılan itirazın iptali davasının kabulü halinde borçluya icra emri gönderileceği düzenlenmiştir. İtirazın iptali davasında görevli mahkeme HMK'daki görev kurallarına göre tayin edilir. İtirazın iptali davasına konu edilen uyuşmazlık ticarî iş niteliğindeyse (kanunda ticarî işlemlerde taşınır rehni düzenlendiğine göre) esasen görevli mahkeme asliye ticaret mahkemesi olmalıdır. Bu çerçevede TSHY'nin itirazın iptali davası için doğrudan asliye hukuk mahkemesine yer vermesi isabetli değildir. TSHY m. 37, 1'de "*asliye hukuk mahkemesinden alınacak karar*" yerine "*mahkemeden alınacak karar*" denilmesi yerinde olurdu; zira yönetmelikle itirazın iptali davası için asliye hukuk mahkemesinin görevli gösterilmesi mahkemelerin görevinin kanunla düzenlenmesi (Any. m. 142; HMK m. 1, 1) ilkesi ile bağdaşmaz ve ticarî nitelikteki davalar için asliye hukuk mahkemesi görevli değildir. Kanaatimizce, TİTRK'dan doğan ve aynı zamanda ticarî iş olan bir uyuşmazlıkta itirazın iptali davası asliye hukuk mahkemesinde açılmışsa; asliye hukuk mahkemesi, asliye ticaret mahkemesinin görevli olduğunu belirterek görevsizlik kararı vermelidir.

Bu düzenlemede dikkat çeken bir diğer husus, ödeme emrine itiraz edilmemesi durumunda borçluya icra emri gönderilmesidir. İlâmsız icrada, takip talebini alan icra dairesi ödeme emri; ilâmlı icrada ise icra emri hazırlayarak borçluya gönderir. Alacaklının takip talebinden sonra, icra

¹⁰⁹ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 291; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 403; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, s. 425. "...yıllık aidatla ilgili kararların ilâm hükmünde olmasına bağlanan sonuç, ilâmlar gibi infaz edilmesini ve ilâmların yerine getirilmesi usulünün uygulanmasını göstermesinden ibarettir. Bu nedenle, kuralda, yönetim kurullarının yıllık aidat ile ilgili kararlarının ilâm hükmünde olduğunun belirtildiği, bu kararların maddi anlamda kesin hüküm niteliği taşıdığı sonucunu doğurmaz. Kuralla getirilen düzenlemenin ilâmlı icra yoluyla alacağın tahsilini kolaylaştırmak dışında bir özellik içermediği açıktır. Dolayısıyla, itiraz konusu kuralla getirilen düzenleme, Anayasa'nın 9. maddesinde belirtilen yargı yetkisinin kullanılması anlamına gelmediğinden kuralda, Anayasa'ya aykırı bir yön bulunmamaktadır..." AYM E. 2013/53, K. 2013/81, T. 18.06.2013, RG T.22.11.2013, S. 28829.

dairesinin gönderdiği ödeme emriyle devam eden süreç, borçlunun ödeme emrine itiraz etmemesi sonucunda, sanki ilâmlı takibe dönüşmektedir; zira burada icra dairesinin borçluya icra emri çıkartması öngörülmüştür. Görüldüğü üzere, TSHY'de öngörülen bu takip usulünde, ilâmlı takip ile ilâmsız takibe ait kavramlar iç içe geçmiş; kavram kargaşasına yol açılmıştır.

Ödeme emrinde (TSHY m. 35) ödeme süresinin on beş gün olduğu; yedi gün içinde itiraz olunmaz ve birinci on beş gün içinde borç ödenmezse rehinli taşınır varlığın mülkiyetinin alacaklıya devredileceği rehin verene ihtar edilir. TSHY m. 37, 3'e göre ise; borçlu veya rehinli taşınır varlığı zilyetliğinde bulunduran üçüncü kişi **ödeme emrinin** gereğini yapmaz ise veya eksik yapar ve rehinli taşınır varlığı zilyetliğinde bulundurmaya devam ederse rehinli taşınır varlık elinden zorla alınıp rehin alacaklısına verilir ve bu husus sicile bildirilir.

Ödeme emrini alan rehin verenin ne yapması gerektiği TSHY m. 35'te belirtilmiş; m. 37 ise icra emri düzenlenmiştir. TSHY m. 37, 3'te borçlunun ya da rehinli taşınır varlığı zilyetliğinde bulunduran üçüncü kişinin **ödeme emrini** yerine getirmemesinin sonuçları düzenlenmiştir. Burada kastedilenin “ödeme emri” yerine; “icra emri” olduğu düşünülebilir. Kanaatimizce de bu ifadeyi ödeme emrinin değil icra emrinin gereğinin yerine getirilmemesi şeklinde anlamak gerekir¹¹⁰. Burada soru işareti uyandıran bir diğer husus icra emri ile borçluya ödeme için tekrar süre verilip verilmeyeceğidir. Zira ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla ilâmlı takipte icra emrinde borcun otuz gün içinde ödenmesi ve bu süre içinde borç ödenmez veya icra mahkemesinden icranın geri bırakılmasına ilişkin bir karar getirilmezse alacaklının taşınmazın satışını isteyebileceği yönünde ihtarda bulunulur (İİK m. 149, II). Görüldüğü üzere yönetmelikle getirilen, yer yer İİK'nın kurallarına atıf yapan yer yer ise kendine özgü çeşitli kurallar yaratan bu takip sistemi, sorunlara yol açabilecek niteliktedir.

TSHY m. 37'e göre; borçluya veya taşınır varlığı zilyetliğinde bulundurana yedi gün içinde o varlığın teslimi emredilir; ancak teslimi gereken mal borçlunun veya üçüncü kişinin elinde bulunmazsa; İİK m. 24 uygulama alanı bulur. Esas olan malın aynen teslimidir; ancak teslim edilmezse bedelin ödenmesi gerekir, bedel de ödenmezse; bu bedeli karşılayacak miktarda borçlunun malları haczedilir.

Mal, teslimi istenildiği anda borçlunun elinde bulunmazsa; ilâmda yazılı değeri alınır. Bu değer borçlu tarafından ödenmezse; ayrıca icra emri tebliğine gerek kalmaksızın haciz yoluyla tahsil olunur. Taşınır malın değeri, ilâmda yazılı değilse veya çekişmeliyse; bu değer icra memuru tarafından haczin yapıldığı tarihteki rayice göre takdir olunur. Hükmolunan taşınırın değeri, borsa veya ticaret odalarından, olmayan yerlerde icra memuru tarafından seçilecek bilirkişiden sorulup alınacak yanıtı göre tayin edilir (İİK m. 24).

Rehin, sınırlı aynî haktır ve hacizde istihkak iddiasına konu edilebilir¹¹¹. Bu kapsamda rehin alacaklısı, haciz koyduran alacaklıya karşı istihkak iddiasında bulunabilir. TİTRK'ya göre rehnedilmiş bir malın, borçlunun alacaklısı olan üçüncü bir kişi tarafından haczettirilmesi durumu değerlendirilmelidir.

¹¹⁰ Aynı yönde Yılmaz, s. 248, dn. 23.

¹¹¹ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 300; Kuru, s. 543; Muşul, s. 596 Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 193-194; Şenocak/ Kahraman/ Tuncer Kazancı/ Öcal Apaydın, s. 180.

İİK m. 88, 4'e göre, "İcra dairesi üçüncü bir şahsa rehnedilmiş olan malları da muhafaza altına alabilir. Ticari işletme rehni kapsamındaki taşınırlar ise icra dairesince satılmalarına karar verilmesinden sonra muhafaza altına alınabilir. Bu mallar paraya çevrilmediği takdirde geri verilir". Bu hükme göre, TİTRK kapsamında rehinli bir mal haczedilirse, rehinli mal icra dairesinin satış kararından sonra muhafaza altına alınabilecektir. Bu mallar paraya çevrilmediği takdirde geri verilir; ancak bu rehinli malın kime verilmesi gerekeceği düşünülmelidir. Satılmayan rehinli malın rehin alacaklısına verilmesi düşünülebilir¹¹². Ancak TİTRK'da teslimsiz taşınır rehni kuralları geçerlidir ve rehinli mal alacaklının eline hiç geçmemekte; borçluda kalmaktadır. Kanaatimizce, burada satılmayan rehinli mal, rehin borçlusuna geri verilmelidir. Zira rehinli mal, rehin borçlusunun diğer bir alacaklısı tarafından haczedilmiş olsa da rehin borçlusu rehin sözleşmesi açısından henüz temerrüde düşmemiş olabilir. Teslimsiz taşınır rehininin amacı, borçlunun ticarî faaliyetine devam ederek, borcunu ödeyebilmesidir.

İstihkak iddiası bakımından değerlendirilmesi gereken bir diğer husus ise, burada İİK m. 96'nın mı, yoksa İİK m. 99'un mu uygulama alanının bulacağına tespitidir. Yani haczedilen rehinli mal borçlunun elinde mi yoksa üçüncü kişinin elinde mi haczedilmiş sayılır?

TİTRK teslimsiz bir taşınır rehni öngördüğünden, taşınır mal haciz sırasında rehin borçlusunun elindedir. Bir görüşe göre, rehin alacaklısı, istihkak iddiasına neden olan haciz işleminde borçlu konumundadır ve ticarî işlemde doğan rehin sözleşmesinin borçlusu da bu takip bakımından üçüncü kişidir; dolayısıyla uygulanması gereken hüküm İİK m. 99'dur¹¹³. Diğer görüşe göre ise, İİK m. 99, haczedilen taşınırın istihkak iddiasında bulunan üçüncü kişinin zilyetliğinde bulunması durumuna ilişkin bir düzenlemedir. TİTRK kapsamında üzerinde rehin kurulmuş taşınırların üçüncü kişi tarafından haczinde rehinli taşınırlar rehin alacaklısının değil, rehin borçlusunun elindedir; zira teslim şartından bağımsız bir rehin söz konusudur. İİK m. 99'un son cümlesinde ise haczin üçüncü kişinin yokluğunda yapılması ve üçüncü kişi lehine istihkak iddiasında bulunulması durumunda da bu maddenin uygulanacağı belirtilmiştir. İİK m. 99'un başlığı üçüncü kişinin zilyetliğidir. TİTRK kapsamında kurulan rehinlerde, üçüncü kişi değil rehin borçlusu zilyettir. İİK m. 97'nin başlığı ise üçüncü şahsın istihkak iddiasıdır. Bu kapsamda İİK m. 99'un son cümlesinin mi yoksa İİK m. 97'nin mi uygulanacağı eleştiriyeye açıktır¹¹⁴.

Alacaklı, borçlunun malvarlığını haczettirirken; mülkiyeti üçüncü kişiye ait bulunan ve borçluya rehin olarak verilen ya da mülkiyeti borçluya ait olup da üçüncü kişiye rehin verilmiş fakat hâlâ borçlunun zilyetliğinde bulunan taşınır malları da haczettirmiş olabilir¹¹⁵. Borçlunun haczedilen taşınırın kendisine ait olmayıp üçüncü kişiye ait (üçüncü kişinin mülkü) olduğunu ya

¹¹²Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 259; Şenocak/ Kahraman/ Tuncer Kazancı/ Öcal Apaydın n, s. 180.

¹¹³Şenocak/ Kahraman/ Tuncer Kazancı/ Öcal Apaydın, s. 181.

¹¹⁴Karakuş Erbaş, s. 260.

¹¹⁵"...Rehinli malların borçlu elinde kalması nedeniyle borçluya ait ve üzerinde ticari işletme rehni bulunan malların rehinli alacaklı dışındaki alacaklılar tarafından haczedilmesi söz konusu olduğunda ticari işletme üzerinde rehin hakkına sahip üçüncü kişiler hacizli mallar hakkında istihkak davası açabilirler..." Yargıtay HGK, E. 2017/12-735, K. 2020/445, T. 23.06.2020 (Kazancı).

da haczedilen taşınır üzerinde üçüncü kişinin lehine rehin hakkı bulunduğunu ileri sürmesi istihkak iddiası sayılır¹¹⁶.

TMK m. 939, 2'de belirlenen kurala göre, taşınır fiilen yalnız rehnedenin hâkimiyetinde kaldığı sürece rehin hakkı doğmaz; ancak TMK m. 940, 2'deki, gerçek veya tüzel kişilerin alacaklarının güvence altına alınması için, kanun gereğince bir sicile tescili zorunlu olan taşınır mallar üzerinde, zilyetlik devredilmeden de taşınır malın kayıtlı bulunduğu sicile yazılmak suretiyle rehin kurulabilir, hükmü uyarınca teslimsiz taşınır rehninin de mümkün olduğu düzenlenmiştir. Ticarî işlemlerde taşınır rehni de rehin hakkının, rehin sözleşmesinin sicile tescil edilmesiyle kurulduğu (TİTRK m. 4, 1) teslimsiz taşınır rehnine örnektir ve rehin sözleşmesine rağmen zilyetlik borçludur. Kanaatimizce istihkak iddiası bakımından mal borçlunun elinde haczedilmiş sayılmalıdır. Malın mülkiyeti borçluya ait olmakla beraber, rehin alacaklısının mal üzerinde rehin hakkı bulunmaktadır. Borçlu (rehin borçlusu), haciz sırasında elinde bulunan malın, başkasının rehni olduğunu ve fakat teslimsiz taşınır rehni kapsamında malın zilyetliğinin kendisinde bulunduğunu istihkak iddiasıyla ileri sürebilmelidir.

Teslimsiz taşınır rehni söz konusu olduğuna göre, taşınır mal borçlunun zilyetliğindedir ve mal borçlunun elindeyken başkaca alacaklıları tarafından haczedilirse; rehin alacaklısının bu hakkını istihkak iddiasıyla mı yoksa şikâyet yoluyla mı ileri sürmesi gerektiği değerlendirilmelidir. Yargıtay HGK konuyla ilgili verdiği bir kararında isabetli olarak rehin hakkının istihkak davası kapsamında incelenmesi gerektiğini belirtmiştir¹¹⁷.

İstihkak iddiası bakımından değerlendirilmesi gereken bir başka husus da ticarî işlemlerde taşınır rehni hakkının, rehin sözleşmesinin sicile tescil edilmesiyle üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmesi (TİTRK m. 9, 1) ve bu sicilin alenî olmasıdır (TİTRK m. 2, 1/k). İstihkak davasında, takip bakımından üçüncü kişi konumunda bulunan rehin alacaklısı, haczedilen mal üzerinde kendisinin rehin hakkının bulunduğunu iddia etmektedir. Rehin alacaklısı sicile dayanarak haczedilen malın üzerinde kendisinin rehin hakkının olduğunu iddia ederse; bunun aksini ispat davalı alacaklıya düşer. Örneğin; taşınır mallarda zilyetliğin mülkiyete karine olması trafik siciline tescil edilmiş araçlar için geçerli değildir. Çünkü tescil edilmiş araçların her çeşit satış, devir işlemleri noterler tarafından yapılır. Borçlunun elinde haczedilen araç trafik sicilinde üçüncü kişi adına tescilli ise, ispat yükü davalı alacaklıya düşer ve davalı alacaklı, aracın borçluya ait olduğunu ancak noter kayıtları ile ispat edebilir¹¹⁸. Bu çerçeveden bakıldığında, noterde tescil edilmiş rehin sözleşmesinde taşınır mal üzerinde rehin hakkı bulunan rehin alacaklısı istihkak iddiası bakımından gerekli ispatı yapmış sayılmalıdır.

¹¹⁶Uyar, Talih/ Uyar, Alper. (İcra Hukukunda) İstihkak Davaları, 1. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2018, s. 2; Uyar, Talih. "Borçlu, "Haczedilen Malın/ Malların Kendisine Değil, Üçüncü Bir Kişiye Ait Olduğunu" Belirterek "Haczedilmezlik İddiası"nda Bulunabilir Mi?", *Ankara Barosu Dergisi*, S. 2, 2017, s. 244-245; Muşul, s. 597.

¹¹⁷ "...Dava, icra memuru işleminin kaldırılarak, ticari işletme rehni nedeniyle rüçhanlı alacaklı olduklarının kabulüne karar verilmesi istemine ilişkindir. Uyuşmazlık, şikâyetçi (davalı) üçüncü kişinin icra mahkemesine başvurusunun şikâyet mi yoksa istihkak davası niteliğinde mi olduğu noktasındadır. Üçüncü kişinin icra mahkemesine başvurusu, icra müdürünün sebepsiz olarak yapmadığı İİK'nın 96. maddesinin 1 ve 2. fıkralarında öngörülen işlemlerin yapılmasının sağlanması değil, ticari işletme rehni sebebiyle rüçhanlı alacaklı olduklarının kabulünün talep edilmesine ilişkin olup, başvuru bu hali ile İİK'nın 96 ve devamı maddelerine göre açılmış istihkak davası niteliğindedir. Şikâyet olarak icra mahkemesine gelmesi, HMK'nın 33. maddesinde yer alan hukuki nitelendirmenin hakime ait olduğu kuralı doğrultusunda sonuca etkili değildir..." Yargıtay HGK, E. 2017/12-735, K. 2020/445, T. 23.6.2020 (Kazancı).

¹¹⁸ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 306-307.

E. Mülkiyetin Devri Sonrası Yükümlülükler

TSHY m. 38 “*Mülkiyetin Devri Sonrası Yükümlülükler*” başlığı ile değişik bir düzenleme getirmiştir. Şöyle ki burada, borçlunun temerrüdü üzerine rehinli malın mülkiyetinin devrini talep eden alacaklının alacağına kavuşup kavuşmadığı ve kavuşamadığı durumda kendisine verilmesi gereken rehin açığı belgesi düzenlenmektedir.

TSHY m. 38, 1’de “*Rehinli taşınır varlığın mülkiyetini devralmaya hakkı olan rehin alacaklısı, eksper raporunda belirtilen tutardan fazla bir alacağa sahipse raporda belirtilen tutarın onda dokuzunu alacağına mahsup ederek varlığın mülkiyetinin devrini talep edebilir. Alacaklının fark tutarı ile diğer alacaklıların öncelik hakkı ve alacak tutarına ilişkin rehin açığı belgesi düzenlenerek rehin alacaklılarına verilir*” denilmektedir. Bu olasılıkta rehinli alacaklının alacağı, rehinli varlık bakımından verilen eksper raporundaki değerden fazladır; yani malın değeri alacak miktarından azdır.

Birinci derece alacaklının alacağı 1.000.000 TL, rehinli varlığın değeri 900.000 TL ise; rehin alacaklısı alacağının 810.000 TL’lik kısmına kavuşur; 190.000 TL içinse rehin açığı belgesi alır. Bu durumda (birinci derece dışındaki) diğer rehin alacaklılarının alacaklarına kavuşmaları mümkün olmadığından onlara da alacakları tutarında rehin açığı belgesi verilir. Rehlin açığı belgesi ile alacağına kavuşamayan rehin alacaklıları, alacaklarını tahsil için genel haciz (ya da borçlunun sıfatı uygunsa iflâs) yoluna başvurabilir (İİK m. 152, 2).

Alacaklı, alacağının tamamına değil de ancak onda dokuzuna kavuşabilmektedir. TSYH neden bu yönde bir düzenleme getirmiştir ve alacaklının alacağı, neden eksper raporunda belirlenen değer üzerinden tamamen son bulmamaktadır soruları yanıtızsızdır. TİTRK m. 13’te ve TDTY’de değer tespitinin ne şekilde yapılması gerektiği hususu düzenlenmiş; değer tespit raporuna karşı itiraz yolunun işletilebileceği belirtilmiş; TSHY m. 38, 1’de öngörülen alacağın onda dokuzuna yönelik bir hüküm getirilmemiştir. Rehlin konusu taşınır varlığın değeri bu şekilde objektif olarak belirlenmişken; alacaklı alacağına neden bu rapor doğrultusunda tespit edilen tam değer üzerinden kavuşamamaktadır, TİTRK’da bu yönde sınırlama mevcut değilken; TSHY m. 38’in nasıl ve niçin böyle bir sınırlama getirdiğinin mantıklı bir açıklamasının yapılması şarttır¹¹⁹.

TSHY m. 38, 2’de “*Rehinli taşınır varlığın mülkiyetini devralmaya hakkı olan rehin alacaklısı, eksper raporunda belirtilen değerden az bir alacağa sahipse fazla olan tutarı icra müdürlüğü hesabına yatırarak mülkiyeti devralabilir. Bu fark tutarın icra müdürlüğü hesabına kaydedilmemesi halinde bu tutar kadar borçlu ile müteselsilen sorumludur. Fark tutar diğer rehin alacaklılarına öncelik sırasına ve hisselerine göre paylaşılır. Aynı sırada olan rehin alacaklıları arasında o sıraya düşen tutar rehin alacaklılarının alacakları oranında dağıtılır. Alacağının bir kısmını veya tamamını alamayan diğer rehin alacaklılarına rehin açığı belgesi düzenlenerek verilir*” hükmü yer almaktadır. Bu olasılıkta rehinli alacaklının alacağı, rehinli varlık bakımından verilen eksper raporunda belirtilen değerden azdır; yani malın değeri alacak miktarından fazladır.

Birinci derecedeki alacaklının alacağı 900.000 TL, rehinli varlığın değeri 1.000.000 TL ise ve rehin alacaklısı malı devralmakla birlikte alacağına tamamen kavuşmuş olur; aradaki 100.000

¹¹⁹ Bu sınırlamanın Any. m. 35 ile teminat altına alınan mülkiyet hakkına aykırılık oluşturduğu noktasında bkz. Hasırcı, s. 250 vd.

TL'lik farkı icra dairesinin banka hesabına ödemek zorundadır. İkinci fıkranın ilk cümlesinden sanki fark tutar yatırılmazsa, alacaklı mülkiyeti devralmayacakmış gibi bir sonuç çıkmaktadır; ancak daha sonraki cümlede fark tutarın yatırılmaması durumunda borçlu ile alacaklının diğer borçlulara karşı müteselsilen sorumlu olması düzenlemesi bu sonucu bertaraf etmektedir. Eğer rehin alacaklısı bu 100.000 TL'yi yatırmazsa, bu fark tutardan borçluyla birlikte müteselsilen sorumlu olur. Bu fark tutar diğer rehin alacaklılarına öncelik sırasına ve paylarına oranla ödenir. Aynı sırada olan rehin alacaklıları arasında o sıraya düşen tutar rehin alacaklılarının alacakları oranında dağıtılır. Alacağının bir kısmına veya tamamına kavuşamayan diğer rehin alacaklıları için de rehin açığı belgesi düzenlenir.

TSHY m. 38, 3'te bu madde çerçevesinde verilen rehin açığı belgesinin, İİK'daki rehin açığı belgesi ile aynı hukukî sonuçları doğuracağı belirtilmiştir. TİTRK'da belirlenen usul çerçevesinde takip yapan alacaklı, alacağının tamamına kavuşamazsa; geri kalan alacağı için haciz veya iflâs yoluna başvurabilir. İİK m. 152 "*Alacaklı, satış yapılmamışsa artırma gününden, satış yapılması halinde satışın kesinleşmesi tarihinden itibaren bir sene içinde haciz yolu ile takip talebinde bulunursa yeniden icra veya ödeme emri tebliğine lüzum yoktur*". Burada alacaklı genel hükümlere yani rehnin paraya çevrilmesi yoluna gitmemiş; mülkiyetin devri yolunu seçmişse; satış işlemi olmadığından artırma gününden ya da satışın kesinleşmesinden itibaren bir yıllık sürenin başlatılması mümkün olmayacaktır. Bu bağlamda, bir yıllık sürenin ne zaman başlayacağı üzerinde durulmalıdır. Rehlinli alacaklının mülkiyetin devrini talep için icra dairesine başvurduğu tarih mi, yoksa icra emrinin gönderildiği tarih mi ya da mülkiyetin devrinin alacaklıya geçtiği tarih mi sürenin başlangıcı olarak kabul edilmelidir sorusu gündeme gelebilir. Rehnin paraya çevrilmesi yolunda alacaklı satış talebinde bulunduktan sonra icra dairesi ihale sürecini başlatır ve araya başka bir takip aşaması girmez. Ancak burada mülkiyetin devri istenmişse; satış için ihale yapılmayacaktır. TİTRK m. 14'e göre, rehin alacaklısının mülkiyetin devrini istemesi esasen takibin ilk aşamasını oluşturur. Takip talebinden sonra sıra cetvelinin hazırlanması, sıra cetveline itiraz ve şikâyet, ödeme emrinin gönderilmesi, ödeme emrine itiraz ve icra emri aşamalarının işletilmesi söz konusudur. Her ne kadar satış yerine mülkiyetin devri isteniyormuş gibi gözükmekteyse de burada bir yıllık süre mülkiyetin devri talebinden itibaren değil; rehin alacaklısının mülkiyetin devri konusunda yaptığı takibinin sonuçlandığı andan itibaren başlamalıdır. Zira TSHY'de rehin açığı belgesinin hüküm ve sonuçları "*mülkiyetin devri sonrası yükümlülükler*" başlığı altında düzenlenmiştir.

SONUÇ

TİTRK'nın genel gerekçesinde belirtildiği üzere bu kanunun çıkarılmasındaki asıl amaç, ülke ekonomisi için büyük önem arz eden kısaca KOBİ olarak adlandırılan küçük ve orta ölçekli işletmelerin finansmana erişim sorunlarının çözülmesidir. Kanunun amaç maddesinde belirtildiği üzere teslimsiz taşınır rehin hakkının güvence olarak kullanımının yaygınlaştırılması, bu rehne konu taşınırların kapsamının genişletilmesi, taşınır rehninde aleniyetin sağlanması ile rehnin paraya çevrilmesinde alternatif yolların sunulması suretiyle finansmana erişimi kolaylaştırmak hedeflenmektedir.

TİTRK ve TSHY öncelikle uygulanacak hükümler bakımından kafa karıştırıcıdır. Kanunun konusu taşınır rehni. İİK m. 23'e göre de burada bir taşınır rehni söz konusudur.

Ancak TİTRK m. 18 bu kanunda hüküm bulunmayan hallerde TMK'nın taşınmaz rehni; TSHY m. 42 ise bu yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde TMK'nın taşınmaz rehni ile İİK'nın ipoteğin paraya çevrilmesi hakkındaki kuralların kıyasen uygulanacağını belirtmiştir.

TİTRK m. 14 temerrüt sonrası hakların kullanımına ilişkin düzenlemesinde, İİK'daki rehlin paraya çevrilmesi yoluyla takip hükümlerinden ayrılarak farklı bir yaklaşım sergilemiştir. Özellikle rehin borçlusunun temerrüde düşmesi halinde, rehin alacaklısının rehin konusu malın mülkiyetinin kendisine devredilebilmesini isteyebilmesi *lex commissoria* yasağı açısından tartışmalara yol açmıştır.

TİTRK m. 14'te sadece temerrüt sonrası hakların kullanımına ilişkin genel bir düzenleme ile yapılmakla yetinilmiş; bu takip usulüne ilişkin kurallar ise esasen yönetmelikle belirlenmiştir. Bu hususun icra hukuku bakımından geçerli kanunilik ilkesi bakımından da eleştiri alması kaçınılmaz olmuştur. Zira TİTRK m. 14 ve dayanak olduğu TSHY *sui generis* bir takip usulü getirmektedir. Bu takip de bir takip talebi ile başlamakta birlikte, takip talebinin ardından icra dairesi ödeme emri göndermek yerine sıra cetveli hazırlar. Sıra cetveline karşı itiraz veya şikâyet yoluna başvurulmaz veya bu yollara başvurulmasına rağmen bunlar reddedilirse, borçluya ve rehni veren üçüncü kişi ise taşınır varlığın maliki üçüncü kişiye ödeme emri gönderilir. Ödeme emrine itiraz bakımından ise İİK'nın ipoteğin paraya çevrilmesi yoluna ilişkin düzenlemeleri içeren 148 ila 150/d maddelerinin kıyasen uygulanacağı belirtilmiştir.

Takibin bir sonraki aşaması ise icra emrinin gönderilmesidir. Normal şartlarda icra emrinin gönderilebilmesi için alacaklının elinde ilâm ya da ilâm niteliğinde bir belgenin olması gerekir. Ancak TSHY'e göre, ödeme emrine itiraz edilmezse veya ödeme emrine itiraz edilmiş ve icra mahkemesi itirazı kaldırmışsa ya da asliye hukuk mahkemesinde itirazın iptali davası açılmış ve bu dava alacaklının lehine sonuçlanmışsa; alacaklı bu ilâmı icra dairesine verirse icra emri tebliğ etmek suretiyle borçluya veya taşınır varlığı zilyetliğinde bulundurana yedi gün içinde o varlığın teslimi emredilir. TSHY, hem ilâmsız icraya hem de ilâmlı icraya ilişkin kavramları iç içe geçirmek suretiyle karma bir takip usulü oluşturmuştur.

Takibin son aşamasını ise, mülkiyetin devri sonrası yükümlülükler oluşturmaktadır. Rehlinli malın mülkiyetini devralan rehin alacaklısının, malın tayin edilen değerine göre, alacağına tamamen kavuşup kavuşmadığını dikkate almak suretiyle getirilmiş bir düzenlemedir. Bu aşamada TİTRK m. 13'te ve TDTY'de öngörülmemesine rağmen TSHY m. 38, 1'in getirdiği düzenleme ilgi çekicidir.

TİTRK, borçlunun temerrüde düşmesi halinde rehlinli taşınır varlığın birinci derece rehin alacaklısına mülkiyetin devri bakımından talep hakkı tanımıştır; bu düzenleme rehlin paraya çevrilmesi yoluyla takibe göre oldukça farklı bir seçimdir. Belli durumlara özgü, İİK'dan farklı bir takip sistemi yaratmak kanun koyucunun tercihidir. Ancak bu düzenlemenin kanunla değil de yönetmelikle yapılması isabetli değildir. TİTRK 01.01.2107 tarihinde yürürlüğe girmiş; 15.02.2018 tarihli 7099 sayılı Kanunla bazı maddeleri değişikliğe uğramıştır. Ancak TİTRK m. 14, 3 bu değişikliklerden etkilenmemiş; takip sisteminin düzenlenmesi yine yönetmeliğe bırakılmıştır.

TSHY'nin şekli açıdan değişikliğe uğraması gereken hükümleri vardır. Zira TSHY'de daha ilk bakışta birtakım sıkıntılı düzenlemeleri tespit etmek mümkündür. Örneğin, TSHY m. 30, 2'de

takibin temerrüdü izleyen yedi günlük süre içinde yapılması gerektiği öngörülmüşken; TSHY m. 40'ta öncelik hakkına sahip rehin alacaklısının bir hafta içerisinde mülkiyetin devri talebinde bulunmamasından söz edilmiştir. Sürelerin ya hafta ya da gün şeklinde belirlenmesi gerekli olup; aynı takip usulü içinde sürelerin farklı şekilde tayin edilmesi isabetli bir tercih değildir. İcra dairesi kavramı yerine, icra müdürlüğü teriminin kullanılması da yerinde değildir. Ancak bu şekilsel sorunlar bir yana; TSYH'de görevli mahkeme tayini gibi kanuna ve Anayasaya aykırılık oluşturan düzenlemeler yer almaktadır.

Takip usulünün yönetmelikle düzenlenmesinden vazgeçilerek; kanunî bir zemine oturtulması gerekmektedir. Yapılması gereken kanunî düzenlemenin İİK'nın temel ilkeleriyle çelişmemesine özen gösterilmelidir. Özellikle ilâmlı icra- ilâmsız icra ayrımının gözetildiği, rehlin paraya çevrilmesi kurallarının bu takip usulü bakımından nasıl ve ne şekilde işlerlik kazanması gerektiği noktaları dikkatlice ve etraflıca değerlendirilerek kaleme alınacak bir kanunî düzenlemeye ihtiyaç vardır.

KAYNAKÇA

- Acar, Faruk. *Rehin Hukuku Dersleri*, 1. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2015.
- Akipek Öcal, Şebnem. "Taşınır Rehninde Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar". *Uluslararası Eşya Hukuku Sempozyumu* (Editörler: Dr. Öğr. Üyesi İlknur Serdar, Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Fırat Şimşek), 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020.
- Ansary, Sabri Şakir. *Hukuk İcra ve İflâs Usulleri*, 5. Bası, İstiklal Matbaası, Ankara, 1960.
- Antalya, Gökhan/ Acar, Faruk. *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni*, 3. Baskı, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2020.
- Arkan, Sabih. *Ticari İşletme Hukuku*, 27 Bası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2021.
- Arslan, Ramazan/ Yılmaz, Ejder/ Taşpınar Ayvaz, Sema/ Hanağası, Emel. *İcra ve İflâs Hukuku*, 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021.
- Arslan, Ramazan/ Yılmaz, Ejder/ Taşpınar Ayvaz, Sema/ Hanağası, Emel. *Notlu- Gerekeçeli İcra ve İflâs Kanunu ve İlgili Mevzuat*, 7. Baskı, Yetkin Hukuk Yayınları, Ankara, 2021 ("Mevzuat").
- Arslan, Ramazan/ Yılmaz, Ejder/ Taşpınar Ayvaz, Sema/ Hanağası, Emel. *Medenî Usul Hukuku*, 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021 ("Medenî Usul Hukuku").
- Aşık, İbrahim. *İcra Sözleşmeleri*, 1. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2006.
- Atakan, Murat Can. "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehninin Sona Ermesi", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 26, S. 2, 2018, s. 397- 441.
- Atalı, Murat, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan. *İcra ve İflâs Hukuku*, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020.
- Bayezit, Fırat. *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Kapsamında Rehin Sözleşmesi ve Hükümleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019.
- Berkin, Necmeddin M. *Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi*. Filiz Kitabevi, İstanbul, 1980.
- Bilgin, Hikmet. "6750 Sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'na İcra-İflâs Hukuku Açısından Genel Bir Bakış", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Y. 8, S. 31, 2017, s. 619- 657.

Bozer, Ali/ Göle, Celal. *Ticari İşletme Hukuku*, 6. Bası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2021.

Boztaş, Nevzat. “Lex Commissoria Yasağının İnançlı İşlemler ve İcra Sözleşmeleri Bağlamında Değerlendirilmesi”, *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 4, S. 1, 2017, s. 209- 252.

Börü, Levent/ Koçyiğit, İlker. *Ticari Dava*, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021.

Budak, Ali Cem. “Önce Rehne Başvurma Kuralının Tarihi Kökeni”, Prof. Dr. Yavuz ALANGOYA İçin Armağan, Alkım Yayınevi, İstanbul, 2007, s. 403- 417 (“Tarihi Kökeni”).

Budak, Ali Cem. *İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip*, 3. Baskı, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010.

Cansel, Erol. *Türk Menkul Rehni Hukuku C. I Teslim Şartlı Menkul Rehni*, 1. Baskı, Sevinç Matbaası, Ankara, 1967.

Deliduman, Seyithan. “Medeni Usul Hukukunda Senet ve Senetlerle Yazılı Şekil Arasında İlişki”, *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 4, S. 1-2, 2000, s. 413- 435.

Dereli, Zeliha. *Lex Commissoria Yasağı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2009.

Deyneki, Adnan. *İcra ve İflas Hukukunda İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip*, 1. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2013.

Dişel, Buse. *İcra Hukukunda Takip Arkadaşlığı*, 1. Baskı, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2014.

Eker, Ece Ayça. “Lex Commissoria Yasağı ve Uygulama Alanı”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi*, C. 29, S. 1, 2021, s. 133- 178.

Erdönmez, Güray. *Pekcanitez Usûl Medenî Usûl Hukuku*, 15. Baskı, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.

Göle, Celal/ Aydoğan, Gökhan. ““Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu”nun Ticaret Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 33, S. 1, 2017, s. 5- 54.

Görgün, Şanal/ Börü, Levent/ Kodakoğlu, Mehmet. *İcra ve İflâs Hukuku*, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2022.

Gusian, François. “Alacağın Rehinle Temin Edilmiş Olmasının Takip Tarzına Tesirleri”, (Çev. Burhan Gürdoğan) *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 2, S. 3, 1964, s. 451- 472.

Gümüş, Mustafa Alper. “6750 Sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Bakımından Temerrüt Sonrası Haklar”. *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Sempozyumu* (Editörler: Prof. Dr. A. Lale SİRMEN, Doç. Dr. A. Barış ÖZBİLEN), 1. Baskı, Yetkin Hukuk Yayınları, Ankara, 2018.

Gürdoğan, Burhan. *İpoteğin Paraya Çevrilmesi ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar*, Türkiye Bankalar Birliği, Ankara, 1979 (“İpotek”).

Gürdoğan, Burhan. *Türk- İsviçre İcra ve İflâs Hukukunda Rehnin Paraya Çevrilmesi*, 1. Baskı, Ajans Türk Matbaası, Ankara, 1967.

Gürpınar, Damla. “Ticari İşlemlerde Taşınır Rehninin Teslime Bağlı Taşınır Rehni Kurallarından Ayrılan Yönleri”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 19, S. 1, 2017, s. 111- 159.

Hamamcıoğlu, Esra/ Karamanlıoğlu, Argun. “6750 Sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'na İlişkin Bazı Tespitler”. *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 13, S. 2, 2016, s. 95- 138.

Hasırcı, Hakan. “6750 Sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'nun İcra ve İflâs Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 33, S. 2, 2017, s. 205- 272.

Helvacı, İlhan. *Türk Medenî Kanununa Göre Lex Commissoria (Mürtehinin Merhunu Temellük) Yasağı*, Alfa Yayınları, İstanbul, 1997.

Kaplan, İbrahim. “Banka Standart Sözleşmeleri ve Banka Genel İşlem Şartları”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 16, S. 2, 1991, s. 51- 90.

Karakaş, Cemal Fazıl. *İcra ve İflâs Hukukunda Sıra Cetveli*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1996.

Karakuş Erbaş, Burcu. *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni ve Rehin Alacaklısının Korunması*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018.

Kayıklık, Abdurrahman. “Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'nun “Ticari İşlem” Kıstası ve Taraf Bakımından Uygulama Alanı”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 23, S. 2, 2021, s. 1511- 1542.

Kılıçoğlu, Evren. *İcra Sözleşmeleri*, 1. Baskı, Arıkan Yayınları, İstanbul, 2005.

Koç, Kenan. *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kapsamında Rehin Alacaklısının Korunması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019.

Konuralp, Orhan Emre. “Alacaklıya Rehni Özel Yoldan Paraya Çevirme Yetkisi Verilmesi”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 16, Prof. Dr. Hakan PEKCANİTEZ'e Armağan, 2015, s. 2855- 2880.

Köroğlu Ölmez, Belin. “Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Uyarınca Ticari İşletme Rehni”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 129, 2017, s. 261- 286.

Kuntalp, Erden. “Lex Commissoria Yasağı Kavramı, Koşulları ve Uygulama Alanı”, *İnan Kıraç'a Armağan*, Galatasaray Üniversitesi Yayınları 1994, s. 151- 162.

Kurt, Fatma. “Lex Commissoria (Mülküne Geçirme) Yasağı (Amacı, Kapsamı ve Alacaklıya Rehinli Malı Özel Yollardan Paraya Çevirme Yetkisi Verilmesi İle İlişkisi) -Yasakların Sorgulanması ve Sınırlandırılması Önerisi-”, *İstanbul Barosu Dergisi*, C. 82, S. 1, 2008, s. 129- 154.

Kuru, Baki. *İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı*, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013.

Kuru, Baki. *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflâs Hukuku*, Legal Yayınevi, İstanbul, 2016 (“2016”).

Makaracı Başak, Aslı. “Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Lex Commissoria Anlaşması Yasağına İstisna Getirip Getirmediği Konusu Üzerine Bir Değerlendirme”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 10, S. 2, 2019, s. 745-757 (“Değerlendirme”).

Makaracı Başak, Aslı. *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 1. Baskı, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2014.

Martin, Alfred. “Rehlin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip”, (Çev. Necmeddin Berkin) *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. 22, S. 1- 4, 1957, s. 329- 338.

Meriç, Nedim. *Paylaştırma Kuralları ve Sıra Cetveline Müracaat Yolları*, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2015.

Muşul, Timuçin. *İcra ve İflâs Hukuku*, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2010.

Muşul, Timuçin. *İcra ve İflâs Hukukunda Şikâyet*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014 (“Şikâyet”).

Narbay, Şafak/ Yıldız, M. Enes. “Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Çerçevesinde Ticari İşletme Rehninde "Rehinli Taşınır Sicili"nin Diğer Sicillerle İlişkisi Üzerine Değerlendirme”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 34, S. 4, 2018, s. 37- 92.

Oğuz, Sefer. “Ticari İşlemlerde Teslimsiz Tescilli Taşınır Rehni”, *Bankacılar Dergisi*, S. 100, 2017, s. 3- 31.

Oral, Bahar. *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.

Özbek, Mustafa Serdar. *Noter Senetlerinde Sahtelik*, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013.

Özekes, Muhammet. *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009.

Pekcanitez, Hakan/ Atalay, Oğuz/ Sungurtekin Özkan, Meral/ Özekes, Muhammet. *İcra ve İflâs Hukuku*, 7. Baskı, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020.

Pekcanitez, Hakan. “İpoteğin Paraya Çevrilmesiyle İlgili Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar”, *Bankacılar Dergisi*, S. 33, 2000, s. 40- 58.

Postacıoğlu, İlhan E. *İcra Hukuku Esasları*, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1982.

Postacıoğlu, İlhan E./ Altay, Sümer. *İcra Hukuku Esasları*, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010.

Sarı, Suat. “Alacaklıya Rehni Özel Yoldan Paraya Çevirme Yetkisi Verilmesi”, *Legal Hukuk Dergisi*, C. 5, S. 50, 2007, s. 405- 425.

Seven, Vural. *Ticarî İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'na Göre Taşınır (Varlık) Rehni*, 2. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2019.

Sirmen, A. Lale. *Eşya Hukuku*, 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019.

Şenocak, Kemal/ Kahraman, Zafer/ Tuncer Kazancı, İdil/ Öcal Apaydın, Bahar Ticarî İşlemlerde Taşınır Rehni, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019.

Şit İmamoğlu, Başak. *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Üzerine Bir İnceleme*, 1. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2017.

Tuncer Kazancı, İdil. “Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Kapsamında Kurulan Rehinlerde Rehinli Alacaklının Tatmin Edilmesi”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 10, S. 1, 2019, s. 73-86.

Tunç Yücel, Müjgan. *Banka Alacaklarının İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takibi*, 1. Baskı, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010.

Uyar, Talih/ Uyar, Alper. *(İcra Hukukunda) İstihkak Davaları*, 1. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2018.

Uyar, Talih. “Borçlu, “Hazedilen Malın/ Malların Kendisine Değil, Üçüncü Bir Kişiye Ait Olduğunu” Belirterek “Hazedilmezlik İddiası”nda Bulunabilir Mi?”, *Ankara Barosu Dergisi*, S. 2, 2017, s. 233-253.

Üstündağ, Saim. *İcra Hukukunun Esasları*, 8. Baskı, İstanbul, 2004.

Yıldırım, Kamil/ Deren Yıldırım, Nevhis. *İcra ve İflâs Hukuku*, 7. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2016.

Yılmaz, Ejder. “Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümlerinin İcra İflâs Uyuşmazlıklarında Uygulanabilirliği”, *Prof. Dr. Ramazan ARSLAN'a Armağan*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2015, s. 1835- 1866 (“Uygulanabilirliği”).

Yılmaz, Ejder. “Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'na Göre Rehinli Alacaklının Alacağını Tahsil Etme Yolları”. *Ticarî İşlemlerde Taşınır Rehni Sempozyumu* (Editörler: Prof. Dr. A. Lale SİRMEN, Doç. Dr. A. Barış ÖZBİLEN), 1. Baskı, Yetkin Hukuk Yayınları, Ankara, 2018.

Yurtman, Hazalcan. *6750 Sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Uyarınca Temerrüt Sonrası Haklar*, 1. Baskı, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021.

Diğer Kaynaklar

<http://relevancy.bger.ch>.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> (Yargıtay).

<https://uncitral.un.org/>.

<https://www.hukukturk.com/> (HukukTürk).

<https://www.kazanci.com.tr/> (Kazancı).